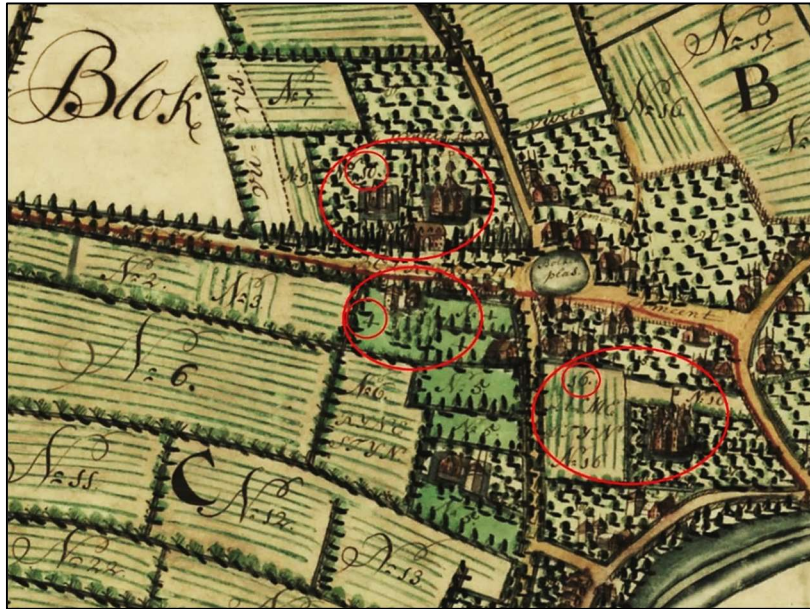

Hofstede Schorenstein te Deil

Door A. F. Verstegen

Schorenstein, Schoerenstein, Schoorenstijn, Schoonstein, Schorrestein, Schorensteyn, etc.

Tiendkaart Deyl 1713

Op de tiendkaart bij no. 50 staat het kasteel Bulckenstein, daaronder tegenover de poort van Bulckenstein, aan de andere zijde van de Bulksteeg no. 4 staat de hofstede Schorenstein en bij no 16 Palmesteyn.

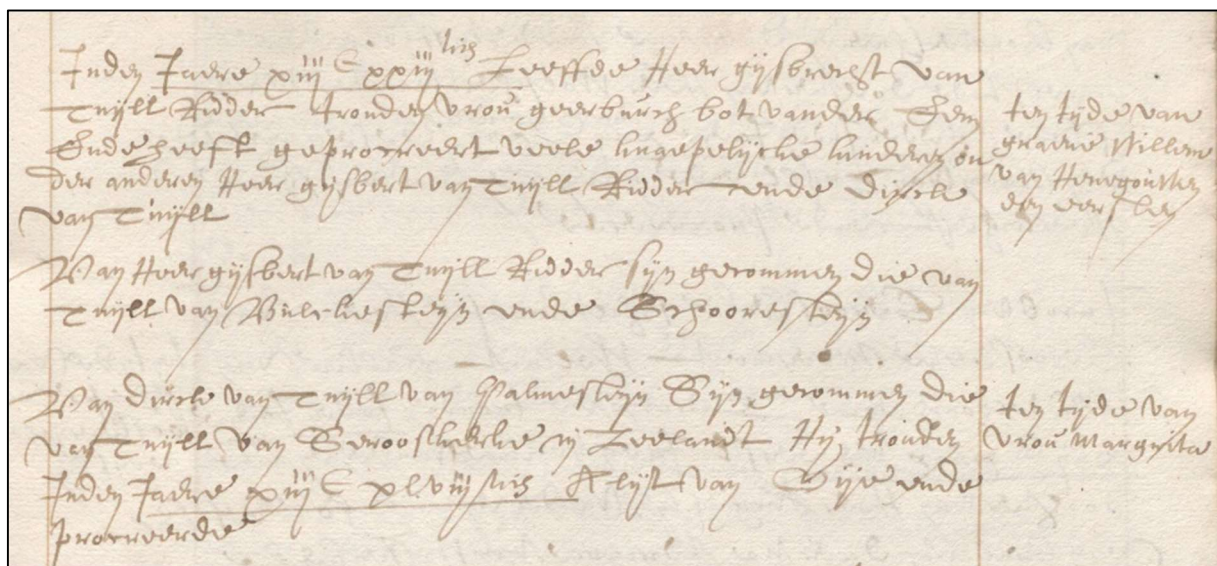
Verpondingskaart Deyl 1826

Schorenstein komen we voor het eerst tegen in 1323 in de genealogie van de familie Van Tuyll. Hierin lezen we. *Ten tijde van grave Willem van Henegouwen.*

Willem de Goede (1287-1337) was, van 1304 tot aan zijn dood, als Willem I van Henegouwen graaf van Henegouwen en als Willem III van Holland graaf van Holland en Zeeland. Uit Wikipedia De vrije encyclopedie.

In den Jaere XIII^c XXIII (13 honderd 23) leefde Heer Gijsbert van Tuyll Ridder trouwde vrou Geerburgh Bot vander Eem ende heeft geproduceert veele knaepelijcke kinderen onder andere Keere Gijsbert van Tuyll Ridder ende Dirck van Tuyll. Van Keere Gijsbert van Tuyll Ridder sijn gekomen die van Tuyll van Bulckensteijn ende Schoorensthijn. Van Dirck van Tuyll van Palmesthijn sijn gekomen die van Tuyll van Serooskerke in Zeelandt. Hij trouwde in de jaire XIII^c XLVIII (1348) met Alijt van Oye vande Proweerde.

Uitsnede uit de stamboom Van Tuyll

Nakomelingen van Gijsbert van Tuyll woonden op Bulckenstein en Schorenstein. De oudste zoon van Gijsbert was Willem en die woonde op Bulckenstein. Willem had twee zonen Claes en Ghoeswijn. In 1373 verkoopt Ghoeswijn Willemz van Tuyll Schorenstein voor 1500 pound gave penningen aan Jan heer van Culemborg. Dit eigendomsbewijs (oorkonde) was opgemaakt door Elias van Rijn en Hubert van Beest schepenen te Deil. Op dat moment was Schorenstein een allodiaal bezit van de familie Van Tuyll. Na deze verkoop werd het een feodaal bezit (leen) van de heren, later graven van Culemborg.

Johan heer van Culemborg en zijn zoon Hubert

Jan van Culemborg

Jan soen van heer Hubert is naer doode sijns vaders geworden die seste heer van Cuijlenborch hij hadde ten wijre eerst een Erfdochter des heeren van Mouderrick (Maurik) daer hij eenen soen bij creech genaemt Hubrecht ende wert na hem heer van Culemborch ende na doode der voorschreven huijsdrou nam hij de dochter van Keere van Abcouw.

Ghoeswijn van Tuyll verkoopt Schoerensteyne aan Johan van Culemborch 1373

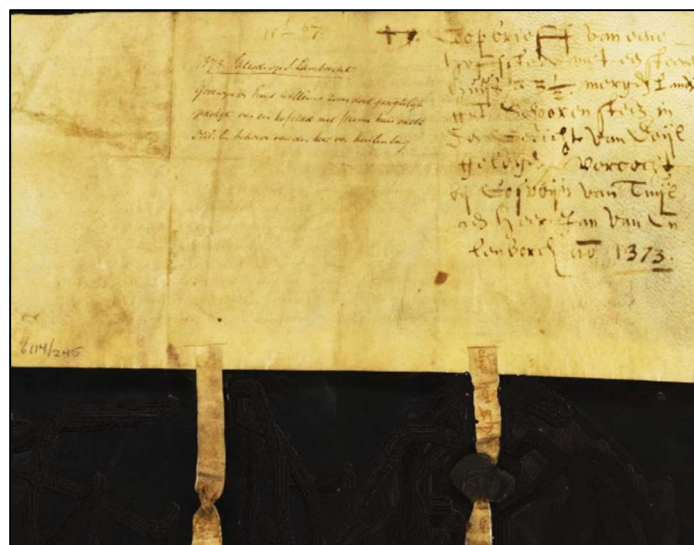
Hieronder de oorkonde (eigendom bewijs) van Schoerensteyn en 3½ mergen land die Ghoeswijn verkocht aan Jan van Culemborg. Deze oorkonde is opgemaakt en getekend door de schepenen van Deil, Elyas van Rijn en Hubrecht van Beest.

Oorkonde van Johan van Culemborch 1373

Oorkonde wordt in extenso weergegeven.

Wij Elyas van Rijn ende Hubrecht van Beest schepen in Deyl oirconden dat voir ons comen is Schoeswijn van Tuul (Tuyl) heren Willems zoen van Tuul (Tuyl) ridders ende heeft vercocht ende opgedragen voir vijftien honderdt pont grave penninghen die hij ghiede (bekende) dat hem betaelt sijn ene hofstat met ene steynhuijs dat dair op steet ende geheijten is Schoeren steyne ende met alle der betimmeringen die staende sijn op deser voirschreden hofstat het sij steenwerck of houtwerck met vierdalen ($3\frac{1}{2}$) margen lants die aen deser voirgenoemde hofstat ghelegen sijn inden gericht van Deyl aen de Boellic (Bulkstraat) tusschen Willem van Tuyl here Willems zoen ende Jan Seps erfgenaemen aen die een sijde ende Ghijsebrecht Hacken Jacobs zoen aen die andere zijde ende Willem van Tuyl voirschreden aen dat ene ende den Boellic aend dat andere eynde Jan van Beest Olyffiers zoene tot behoef heren Jan here van Culemborch ende vander Lecke in enen eygen erve sonder dijk ende sonder tijns erfelijck te besitten ende Schoeswijn voirschreden verteech (ziet af) op dit voirschreden goet ende geloijde (beloofde) dair op doen te vertien (af te zien) alle die ghene die daer metten recht op vertien zoelen (afzien zullen) gheloeft (beloofde) te waren Jan van Beest voirschreden tot behoef here Jan here van Culemborch voirghenoemt jaer ende dagh als recht is voir alle die ghene die ten recht komen willen ende alle voirplicht daer op te doen In oirconde onser letteren gegeven int jair ons heren dusent driehondert drie ende seventig des Saterdaighs op Sunte Lambrechts dach (17 september 1373).

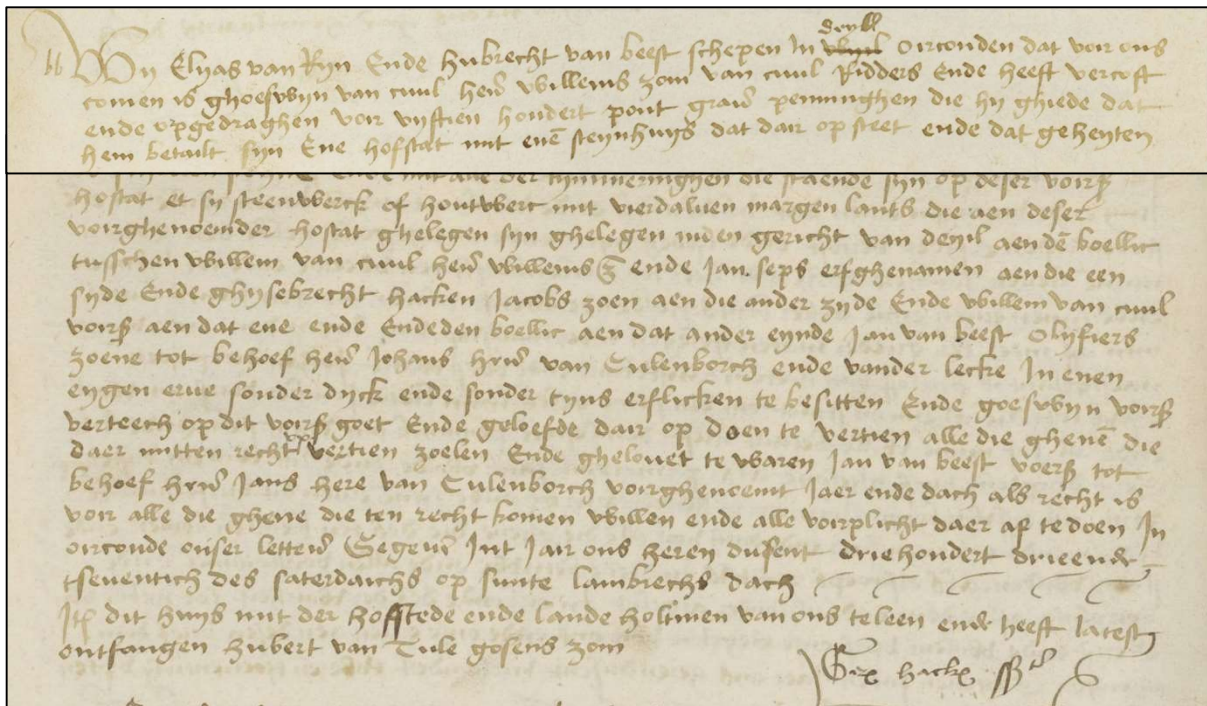
Achterzijde van de oorkonde 1373

Op de achterzijde van de oorkonde staat.

1373 Saterd. (ach) op S. (Sunte) Lambrechts (17 sept. 1373). Gooswijn van Tuyl Willems zoon doet geregteijk opdracht van een hofstad met steenen huis onder Deil, ten behoeve van den heer van Cuilenborg.

Coopbrieff van eene hofstad met een steenen hujs ende 3½ mergen lands gnt. (genaamd) Schoorenstein in den Gericht van Deijl gelegen vercocht bij (door) Gosweijn van Tuijl aen here Jan van Culemborch anno 1373.

Deze oorkonde werd geregistreerd in de leen- registerkamer boeken (LRK-boeken) van de heren en later de graven van Culemborg.

Geregistreerde oorkonde uit het LRK-boek van Culemborg

De laatste 2 regels in de geregistreerde oorkonde staan niet in de oorkonde vermeld.

Stem dit huys met den hofstede ende lande hollmen (heeft men) van ons te leen ende heeft laetst (pachter/gebruiker) Hubert van Tuyl Gosens zoen.

Leenmannen van Schorenstein

1^e. Leenman Hubert van Tuyl Gosensz 1373.

Uit deze laatste twee regels blijkt dat na de verkoop van Schorenstein, op dezelfde dag Hubert van Tuyl Gosens zoon, door Jan van Culemborg beleend werd met Schorenstein.

Als Hubert van Tuyl overlijdt in 1394 erft zijn onmondige (minderjarige) zoon Gosewijn van Tuyl Schorenstein van zijn vader.

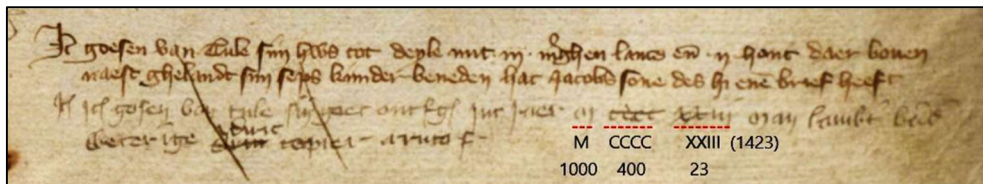
2^e Leenman Gosewijn Hubert zoon van Tuyll minderjarig 1394

Gosewijn van Tuyll wordt beleend, door de heer van Culemborg met Schorenstein nadat een hulder (vader, oom) de eed van trouw had afgelegd en het heergewaad had voldaan met een pond goet gelt (een som geld).

Leenman Gosewijn Hubert zoon van Tuyll meerderjarig 1423

In 1423 als Gosewijn 27 jaar is (meerderjarig) wordt hij beleend met Schorenstein met ledige hand door de heer van Culemborch, nadat hij de eed van trouw heeft afgelegd. Het heergewaad was reeds voldaan door zijn hulder (vandaar dat Gosewijn beleend met ledige hand).

In de LRK-boeken van de heren van Culemborg worden twee korte mededelingen opgetekend betreffende Schorenstein, Goesen van Tuyle heeft Schorenstein (1394) en Goesen van Tuyll beleend met Schorenstein (1423). Deze twee aantekeningen zijn moeilijk te lezen.

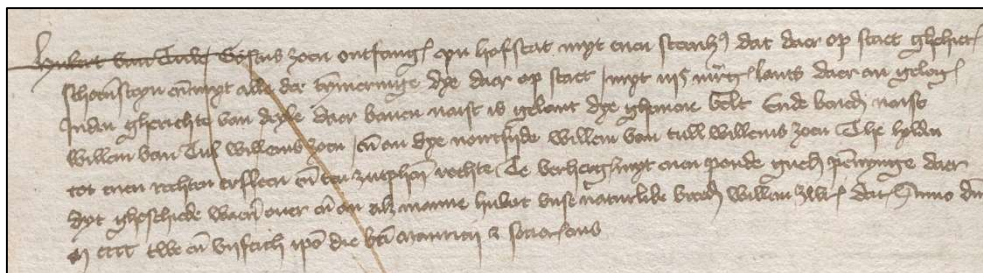
Uitsnede uit LRK-boek

Eerste alinea: *Ick Goesen van Tuyle tot Deyle: verder niet te lezen.*

Tweede alinea: *Ick Gosen van Tuyle meerderjaer ontfanght jur juier M CCCC XXIII (1423) verder niet te lezen.*

3^e. Leenman Hubert Gosewijn zoon van Tuyll 1452

Na het overlijden van Gosen van Tuyll erft zijn zoon Schorestein.

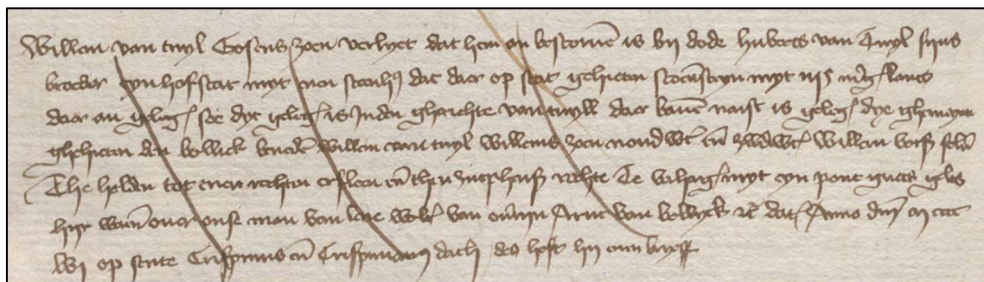
Oorkonde uit LRK-boek

Hubert van Tuile Gosens soon ontfanght een hofstat myt ene steenhuyt dat daer op staet gheheit Schoonsteyn myt alle de betimmeringhen die daer op staet met III 5 (3½) mergen landt daer an geleghen inden gherechte van Deyle daer boden

naest is gelant dye ghemene Bollick ende beneden naest Willem van Tull Willem soon en an dye nortsijde Willem van Tull Willem soon ghehouden tot enen rechten erfleen en ten Zutphen rechte te verheergewade enen ponde goets penninge daer sult gheschiede waer over anden (overeengekomen met) manne Hubert ende onse naamlike broeder Willem. Anno MCCCC twee en vijftich (1452).

4^e. Leenman Willem van Tuyl Gosewijnz 1456

Hubert van Tuyl overlijdt vier jaar na de belening van Schorenstein kinderloos. Zijn broer Willem erft Schorenstein.

Oorkonde uit LRK-boek

Willem van Tuyl Goseus zoon verleyt (beleend) dat hem aen bekome is bij (door) dode Hubert van Tuyl sijns broeder eyn hofstat myt ene steenhuis dat daer op staet geheuyten Schoonsteyn met III 5 (3½) mergen landt daerom ghelegen soo dyt ghelegen is inden gherichte van Deyl daer bove naest is gelegen dye ghemene den Bollick benede Willem van Tuyl Willem soon noordwert en suydwert Willem Borz ghehouden tot ene rechten erfleen tot Zutphens rechte te verheergeaden eyn pont goets geldt onse manne van lene Willem van Wijne ende Ane van Bolleykz Anno MCCCC op sinte ?? dach (25-10-1456) dese holt hij enen brieff

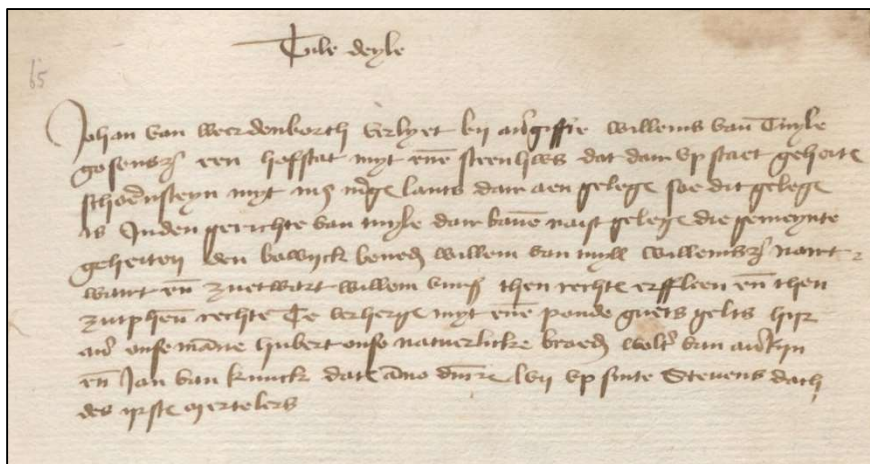
Willem van Tuyl verkoopt Schorensteyn aan Johan van Weedenburg 1457

Een jaar later in 1457 verkoopt Willem van Tuyl Schorenstein aan Jan van Weerdenburg. Deze belening werd geregistreerd in het LRK-boek, Lenen in de Tielerwaard (1452-1471) van de graven van Culemborg. Wat opvalt is dat boven deze belening staat Tule Deyle. Later werden alle beleningen van de graven van Culemborg in een leenboek geregistreerd. Daarom komen we deze belening van Johan van Weerdenburg tweemaal tegen.

5^e Leenman Johan van Weedenburg 1457

Johan van Weerdenburch verleyt bij afgifte (verkoop) Willem van Tuyl Goseusz

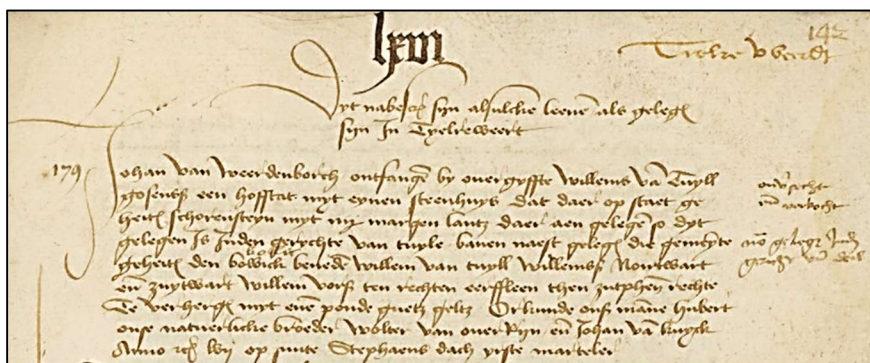
een hofstat myt ene steenhuys daer op staet geheite Schoersteijn myt III 5 (3½) mergen landt daer aen ghelegen soe dit gelege is inden gerechte van Tuyle (Deyle)

Uitsnede uit LRK-boek, Lenen in de Tielerwaard

daer boden naest gelegen die gemeynthe gheheiten den Bollijck boden Willem van Tuyll Willemz noirtwert en zuitwert Willem Borz then rechte erfleen en then Zutphen rechte te verheergewaaden myt enen pounce goets gelds onse manne Hubert onse natuerlijke broeder Wolter van Rijn en Jan van Kuyck date anno MCDLVII op sinte Stevens dach (26 dec. 1457) eerste martelaar.

In het LRK-boek waarin alle lenen van de Graven van Culemborg staan wordt deze belening als volgt weergegeven.

Uitsnede uit LRK-boek van de graven van Culemborg

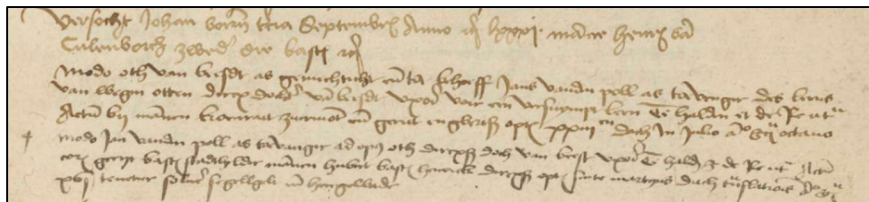
Uyt nabeschreven zijn alsulcke leene als gelege sijn in Tyelerweert

Johan van Weerdenburch ontfangt by overgiffte (verkoop) Willem van Tuyll Gosensz een hofstat myt eynen steenhuys dat daer op staet geheite Schorensteijn

myt drie margen lands daer aen gelegen so dyt gelegen is inden gericht van Tuyle (Deyle staat in de kantlijn) boven naest gelege die gemeyte geheite den bollick beneden Willem van Tuyl Willemz Kortwart en zuydward Willem Borz ten rechten erffleen then Zutphens rechte te verheergewaden myt ene pound goets gelts Oorkunde onse manne Hubert onse natuerlicke broeder Wolter van Rijn en Johan van Kuyck Anno tekenen wij op sinte Stephaens dach (26 dec.) eerste martelaer.

Op de 3^e sept. 1481 verkoopt Johan van Weerdenburg Schorenstein aan Dirck van Beesde. Otto van Beesde als gemachtigde van Dick regelt deze koop. De dochter van Dirck van Beesde gehuwd met Jan van den Poll wordt beleend met Schorenstein.

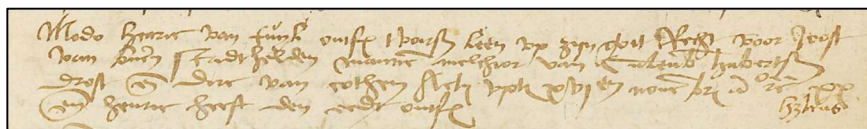
6^e Leenvrouw dochter van Dirck van Beesde 1481

Uitsnede uit LRK-boek

In het LRK-boek wordt deze verkoop en belening summier weergegeven. De familie Van der Poll heeft Schorenstein 63 jaar in bezit gehad. Hierna komt Schorenstein weer terug in de familie Van Tuyl. In hetzelfde LRK-boek lezen we dat Hendrik van Tuyl in 1520 het leen ontvangt van Schorenstein. Ook deze akte van belening wordt summier weergegeven.

7^e Leenman Hendrick van Tuyl 1520

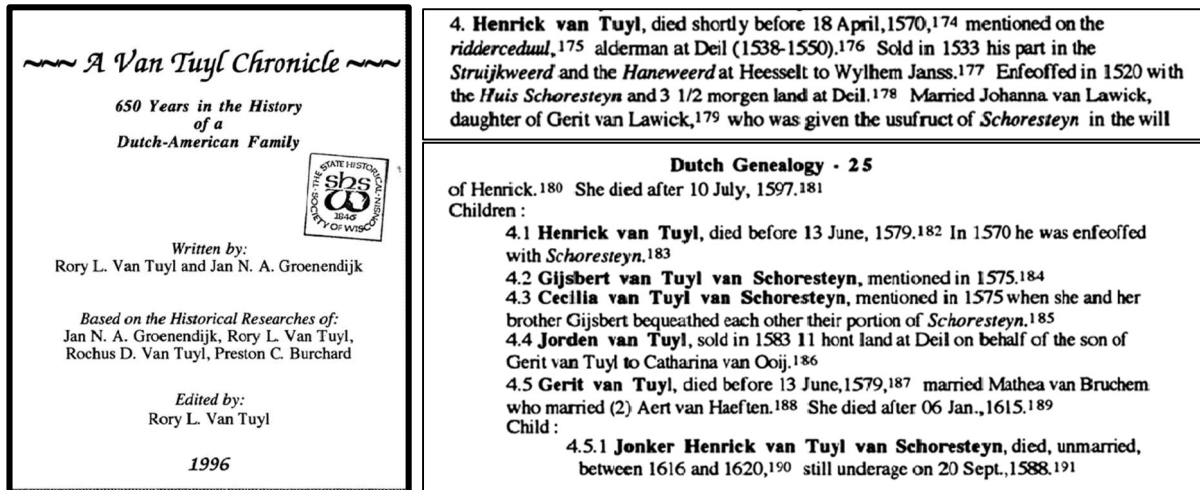
Uitsnede uit LRK-boek

Hendrick van Tuyl ontvangt leen van Joost van Buren stadholder manne etc.

Hoe het verder gaat met Schorestein is niet te volgen in de leenboeken. Deze zijn deels bewaard in het Gelders archief onder Culemborg en onder Gelderse lenen. De familieverhoudingen zijn niet bekend, zo komen we de familie Van Lawick, en Van Haeften tegen die Schorenstein in bezit hadden. En waarom legt Hendrich van Tuyl in 1570 en zijn nakomelingen de eed van trouw af aan de stadhouder der lenen van het F. G. & G. Z. ?

Culemborg was toch een soevereine graafschap ?

De nakomelingen van Hendrick van Tuyl vinden we in het boek *A. Van Tuyl Chronicle* geschreven door Rory L. van Tuyl en Jan N. A. Groenendijk. Snel het boek aangeschaft en daar vinden we op bladzijde 497 en 498 dat Henrick van Tuyl in 1520 beleend is met Schoresteyn. En later blijkt dat Philips II tijdens de 80-jarige oorlog Culemborg had geconfisqueerd. We zoeken verder de volgende leenmannen/vrouwen in de LRK-boeken van Gelre.

Bladzijden 497 en 498

Hendrick van Tuyl overleden kort voor 18 april 1570 vermeld op de ridderceduul, wethouder te Deil (1538-1550). In 1533 zijn aandeel in de Struikweerd en de Haneweerd te Heesselt verkocht aan Wylhem Janss. Beleend in 1520 met het Huis Schoresteyn en 3½ morgen land te Deil. Getrouwd met Johanna van Lawick, dochter van Gerit van Lawick, die bij testament het vruchtgebruik van Schoresteyn kreeg van Henrick. Zij overleed na 10 juli 1597.

Kinderen:

4.1 Henrick van Tuyl, overleden vóór 13 juni 1579.
In 1570 werd hij beleend met Schoresteyn.

4.2 Gijsbert van Tuyl van Schoresteyn, vermeld in 1575.

4.3 Cecilia van Tuyl van Schoresteyn, vermeld in 1575 toen zij en haar broer Gijsbert elkaar hun deel van Schoresteyn schonken. Na het overlijden erfde haar broer Gerit Schoresteyn.

4.4 Jorden van Tuyl, verkocht in 1583 elf hont grond te Deil namens de zoon van Gerit van Tuyl aan Catharina van Ooij.

4.5 Gerit van Tuyl, overleden voor 13 juni 1579, trouwde met Mathea van Bruchem die trouwde met voor de 2^e maal Aert van Haeften. Zij overleed na 6 jan. 1615.

Gerit van Tuyl en Mathea van Bruchem hadden een zoon, Henrick van Tuyl, jong overleden. Aert van Haeften en Mathea van Bruchem hadden een zoon Willem van Haeften.

4.5.1 Jonker Henrick van Tuyl van Schoresteyn, ongehuwd overleden, tussen 1616 en 1620 en was nog minderjarig op 20 september 1588.

Hendrick geeft Schorestein aan zijn halfbroer Willem van Haeften.

Resume.

8° Leenman Hendrick van Tuyll 1520.

9° Leenman/leenvrouw zijn kinderen Gijsbert en Cecilia, met vruchtgebruik van hun moeder.

10° Leenman Gerit van Tuyll

11° Leenman zijn minderjarige zoon Hendrick.

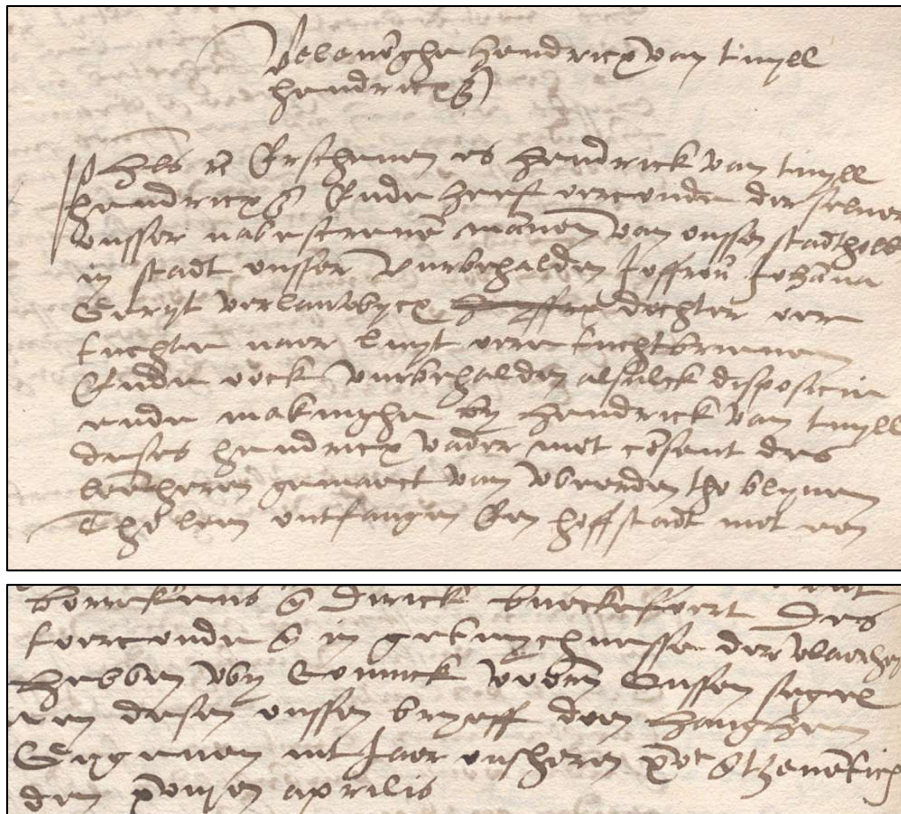
12° Leenman zijn halfbroer Willem van Haeften.

9° Leenman Hendrick van Tuyll 1570

Na het overlijden van Hendrick van Tuyll erft zijn zoon Hendrick Schorenstein in 1570.

Hendrick was gehuwd met Johanna van Lawick dochter van Gerard van Lawick

De belening van Hendrick van Tuyll Hendrickz uit het leenboek van de graven van Culemborg en hierna nogmaals de belening uit de leenboeken van het F. G. & G. Z.

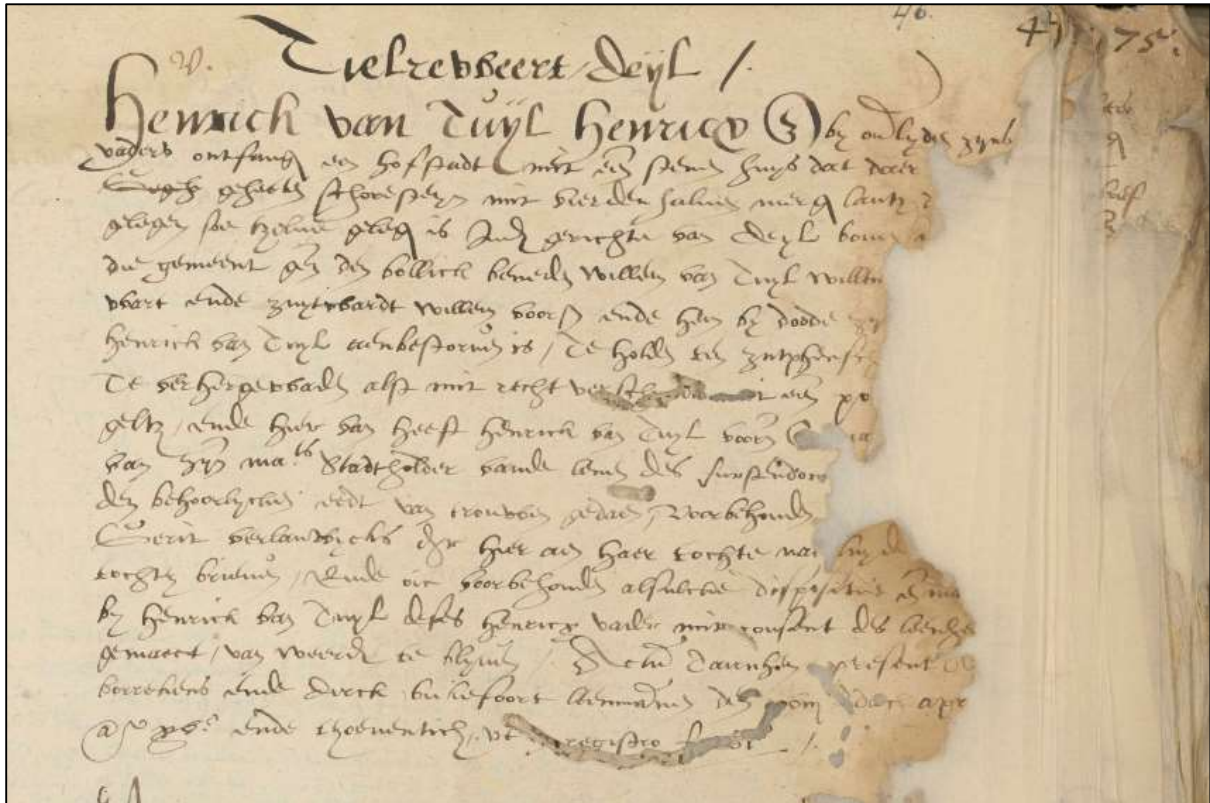
Uitsnede uit leenboek van Culemborg

Beleninge Hendrickx van Tuyll Hendrickz.

Belening is ontfangen van Hendrick van Tuyll Hendrickz met het Steenen Huys geheyten Schorenstein geleghen in de gerichte van Deyle etc. Segeden int jaer onsen Here een duizen vijffhonderd en seventig den XVII aprilis (18 april 1570).

Verder staat in deze akte dat na het overlijden van Hendrick van Tuyll zijn vrouw Johanna van Lawick lijftocht (het vruchtgebruik) krijgt van Schorenstein.

Enkele weken daarna wordt Hendrick van Tuyll beleend door de stadhouder der lenen van Gelre. De belening van Hendrick van Tuyll geregistreerd in het LRK-boek van het F. G. & G. Z.

Uitsnede uit het LRK-boek van Gelre

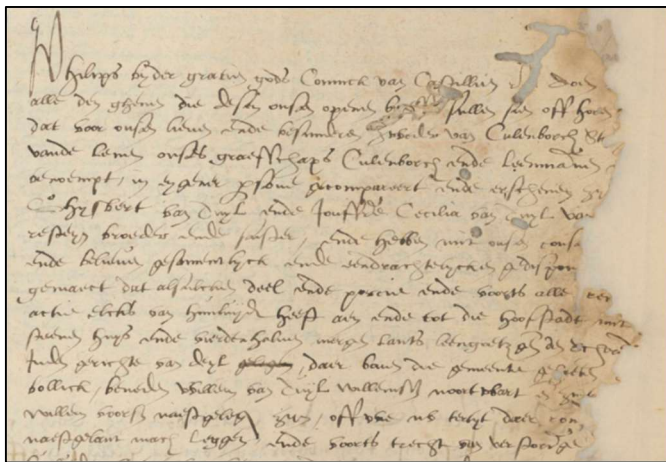
Tielreweerd Deijl

Hendrick van Tuyll Henricz bij overlijden zijns vader ontfangt een hofstad met een steenen huijs dat daar op staat in de gerigte van Deyl geheite Schoonresteyn met vierdalen mergen land etc. etc. Te verheergewaaden met een pound goet gelts ende heeft Hendrick van Tuyll voorschreven voor Stadholder vande lenen des Furstendoms Gelre & Graafschap Zutphen den behoerlijke eedt van trouwre gedaan etc. etc. Actum stadholder present Otto Borrehans ende Derck Bukeloort leenmanne XXVIII dach april vijftienhondert (28 april 1570).

9^e Leenman/leenvrouw Gijsbert en Cecilia van Tuyll 1575

Na het overlijden van Hendrik van Tuyll heeft zijn vrouw Johanna van Lawick lijftocht van Schorestein tot zij overlijdt in 1575. Dan worden Gijsbert en Cecilia van Tuyll broer en zus

de eigenaar van Schorestein.

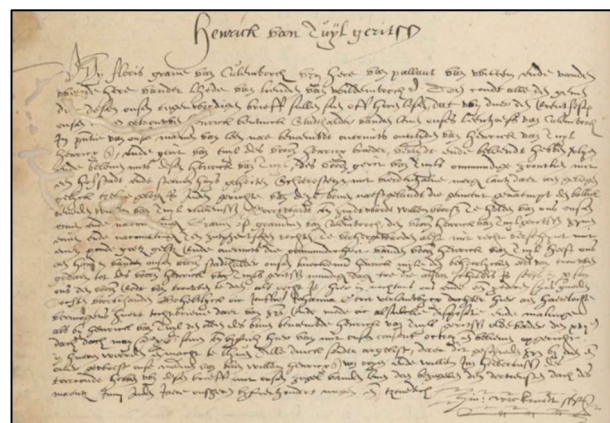
Philips bij der gratie Godt Connick van Castillie &c doet cond alle dieghenen die desen onsen openen brieff sullen sien off hooren lesen dat voor onse heer Stadholder en leenmannen van Graefschap Culemborg voornoemt in handen verloont gecompareedt ende versche-

nen sijn Gijsbert van Tuyll ende Guffer Cecilia van Tuyll sijnde broeder en suster ende hebben met onse ... ende bekennen gesamentlijk ende eendrachtelijk testament gemaect dat alsulcke deel ende goederen ende voorschreven alle en elck van hunlijden heeft aen ende tot elkaer die hoofstadt met steenen huijs ende vierdehalve mergen landt leengoet inden Gerigte van Deijl daer boven gelegen die gemeijnte gehelijten den Bollick beneden Willem van Tuyll Willemoz etc.

Verder staat er in deze brief dat het voorschreven leengoed en al hun andere rechten in Deil na het overlijden van de langstlevende, hun neef Henrik van Tuyll Geritz zal erven 12 dec. 1575.

10^e Leenman Henrick van Tuyll Geritz 1579

Henrik was in 1579 minderjarig, zijn mombler was Hendrik Mijle kerkmeester van Deil.

Floris van Palland graaf van Culemborg (1539-1598)

LRK-boek van Gelre

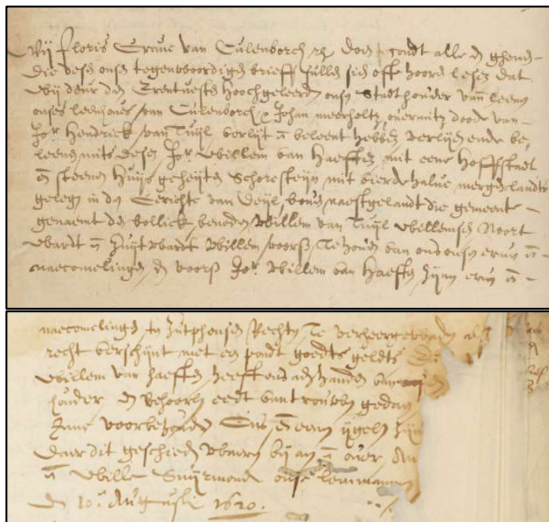
Wij Floris grave van Culemborch en vrij Heer van Pallant van Witten ende Weerd heer van Wildenburg &c Doe condt alle diegene die dese onsen tegen-

tegenwoordige briefff sullen sien off horen lesen dat wij den erefeste onse getrouwe Henrick Bentmarck Stadholder vande lenen onse leenhof van Culemborch in fuctie van onse mannen van leen nae benoemt ondermits overlijden van Gerit van Tuyll Hendrikz verlijdt ende beleent hebben verlijen ende belenen mits desen Hendrik van Tuyll des voorschreden Geritz van Tuyll onmondige soon het met een hofstad ende steenen huijs geheiten Schoeresteijn met vierdahlen mergen land daer aen gelegen in de gerigte van Deijl boven naest gelandt die gemeente genaempt de Bollick Benden Willem van Tuyll Willemz etc.

Hendrik Mijle heeft voor de onmondigen van den voorschreden Hendrik van Tuyll in handen van onse voorschreden Stadtholder onsen kerkmeester het heergewaad met een pount goet gelt volgedaen ende behoerlijcke eedt van trouwde gedaen etc. Hebben wij desen briefff met onse zegel van leene doen zegelen den dertiende dach des maent Juli jaer ons heren vijftien en hondert negen (13 juli 1579)

12^e Leenman Willem van Haeften 1620

Na het overlijden van Willem van Tuyll, zoon van Gerit en Mathea van Bruchem komt Schoresten in handen van zijn halfbroer Willem van Haeften, zoon van Aert van Haeften en Mathea van Bruchem.

Uitsnede LRK-boek van Gelre folio 46 en 46v

Wij Floris Grave van Culemborgch Etc doen condt allen die dese onse tegenwoordige briefff sullen sien off hooren lesen dat wij den erefeste hochgeleerde onse stadhouder van leenen onses leenhof van Culemborch Johan Meerholtz ondermits door doode van Joncker Hendrick van Tuyll verlijt en beleent hebben verlijen ende

beleenen mits deses Joncker Willem van Haeften met eene hofstadt met steenen huijs geheite Schoeresteijn met vierdahlen mergen landts gelegen in de Gerigte van Deijl, beneden etc. etc. te houden van onse erven en nacomelingen en voorschreden Johan Willem van Haeften sijne erve en nacomelinge ten Zutphensen rechte te

verheergewaden als recht verschijnt met een poundt goets gells. Ende Willem van Kaaften heeft ons in hande van Johan Meerholt stadholder den behoerlijke eedt van trouwe gedaen. Daer dit geschied waaren bij A. . . . en Willem Suijmond onse leenmannen.

Den 10 Augustusch 1620

13^e Leenman Hendrik van Haaften Willemsz 1639

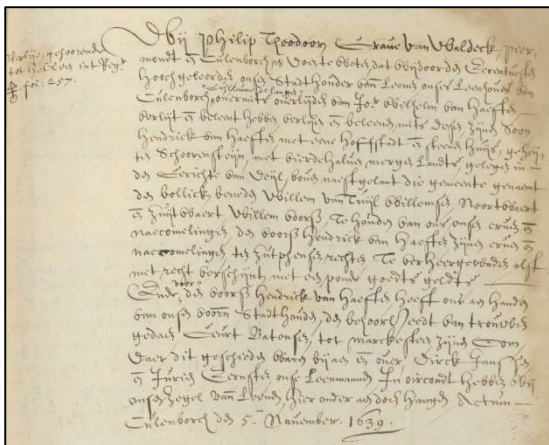
Als Willem van Haaften overlijdt op jonge leeftijd is zijn zoon Hendrik nog minderjarig. De neef van Hendrik, Govert van Batense tot Merckesteyn is zijn momber.

Verlije (belening) gehoorende tot Gelders int register folio 257

Wij Philip Theodoor grave van Waldeck Piermond en Culemborg Ec doorte weten dat wij door de Erenfeste Hooggeleerde onsen stadhouder van leene onses leenhouder van Culemborch Guiliamme de Langen ondermits overlijden van Johan Willem van Kaaften verlijt is beleent hebben verlije en beleenen mits deses sijne soon Hendrick van Kaaften met eene hoffstadt en steene huys geheite

Graaf van Culemborg Schoorensteijn met vierdehalven (3½) mergen landt gelegen

in de Gerichte van Deijl boven naest geland die gemeente genaemt den Bollick beneden Willem van Tuijl Willemsz Noortwaert en Zuijdwuert Willem Borz te houden van ons onsen erwen en naecomelingen ten Zutphense rechte te verheergewaeden alst met recht verschijnt met een poundt goets gelt. Ende voornoem-

Oorkonde van Hendrick van Haaften de die voorschreven Hendrick van Kaaften heeft ons aen handen van onses voornoemde stadhouder den behoore Eedt van trouwe gedaen aen Hubert Batensz van Marckesteyn. Dit geschieden waaren bij een ener Dirck Jansen en Jurich Erefeste onse leenmannen.

*In circondt hebben wij onsen zegel van leene hier onder aen doen hangen.
Actum Culemborch den 5 November 1639.*

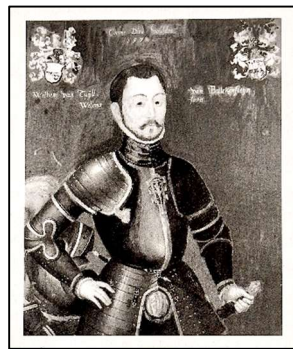
De 14^e jan. 1657 trouwde Jhr. Hendrik van Haeften van Schorestein met Mariken Ariens. Hun kinderen 1. Anneken werd gedoopt op de 18^e april 1658, 2. Willem op de 25^e maart 1660 en 3. Arien op de 31 aug. Uit DTB boek van de NH-kerk van Deil.

De LRK-boeken van 1640-1670 zijn verloren gegaan, dus niets meer te vinden over Schorestein, heeft Hendrik van Haeften Schorestein vererfd op een van zijn kinderen of misschien verkocht ?

Om dat te weten gaan we verder zoeken in de volontaire boeken van de bank van Deil c.q. in de boeken van het graafschap Culemborg. Verder weten we dat de familie Van Tuyll leenmannen waren van Bulckenstein, de Aldenborg in Rhenoy en in 1660 ook van Schorestein.

De familie Van Tuyll van Bulckenstein zijn vanaf 1516 tot 1673 leenmannen geweest van de Aldenborch te Rhenoy en in 1660 ook van Schorestein te Deil.

Clara van Haeften gaf haar leenrechten van Rhenoy aan haar kleindochter Mechteld van Matenesse die gehuwd was met Gijsbert van Tuyll van Bulckenstein. Na haar overlijden in 1516 erven haar minderjarige kinderen de leenrechten van Rhenoy. Vader Gijsbert momber (voogd) en hulder van zijn kinderen, legt de eed van trouw en goed manschap af aan hertog Karel van Gelre (hulder, hij die namens zijn minderjarige kinderen, de leeneed aflegt en het heer gewaad van een leengoed betaalt). De enige zoon van Gijsbert van Tuyll en Machteld van Matenesse, Willem wordt heer van Bulckenstein en van de Aldenborg in Rhenoy na het overlijden van zijn moeder in 1516. Onderstaande heren van Tuyll voerden de titel Van Tuyll van Bulckestein van Aldenburg. Deze ging over van 1. Willem naar zijn zoon 2. Willem Willemz, naar 3. Hendrick Willemz, naar 4. Willem Hendrikz.

1. Willem van Tuyll 2. Willem Willemz 3. Hendrick Willemz 4. Willem Hendrikz

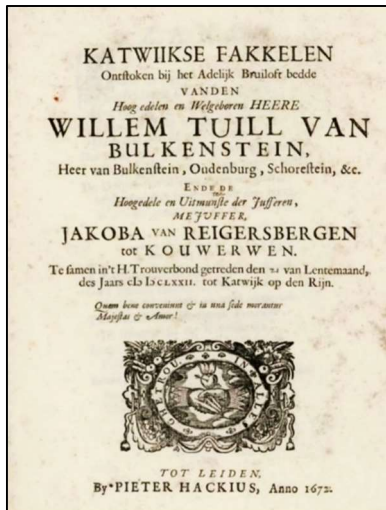
Portretten uit Vijf eeuwen familieportretten in slot Zuylen

1. Willem van Tuyll van Bulckenstein van Aldenborch overl. ca. 1518
trouwde Maria de Groiff
2. Willem van Tuyll van Bulckenstein van Aldenborch overl. 1615
tr. 1^e keer Elisabeth Pieck
tr. 2^e keer Barbara van Duivenvoorde
tr. 3^e keer Ottolina van Lawick

3. Hendrick van Tuyll Van Bulckenstein van Aldenborch overl. 1670
 tr. 1^e keer Henrica van Padevoort
 tr. 2^e keer Eleonora van Lier

14^e Leenman Willem van Tuyll Hendrickz 1672

Drie en dertig jaar later komen we Schorestein weer tegen wanneer Willem van Tuyll Hendrickz trouwt op de 21^e van de Lentemaand (maart) 1672 met Jacoba van Reigersbergen van Kouwerden. Op deze huwelijksdag wordt een gedicht van Pieter Hackius voorgelezen uit het boekje KATWIJKSE FAKKELEN.

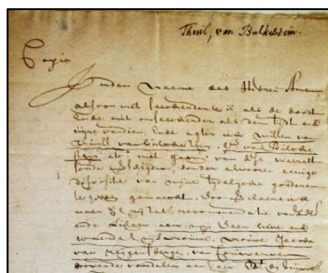

Op de omslag staat:

Hoog Edele Welgeboren Heere Willem van Tuyll van Bulckenstein, Heer van Bulckenstein, Oudenburg, Schorestein, &c. Ende Hoogedele Uitmuntste der Jufferen Mejuffer Jakoba van Reigersbergen tot Kouwerden. Tezamen in 't H. Trouwverbond getreden den 21^e van de Lentemaand des jaars 1672 tot Katwijk op den Rijn etc. etc.

Zes maanden na zijn huwelijk laat Willem van Tuyll de schepenen van Deil op het kasteel komen en maakt zijn gesloten testament op de 29^e september 1672. Een jaar later eind oktober 1673 overlijdt Willem en op de 4^e nov. Enkele weken daarna wordt op verzoek van Jacob van Reijgersbergen Heer van Kouwerwen etc. etc. gemachtigde van zijn dochter Jacoba van Reijgersbergen het ongecancelleerd (niet beschadigd) testament geopend.

In den naeme des Heeren Amen Alsoo met seeckerden is als de doot ende met onseeckerden als den tijdt ende uijren vandien. Ende egter ick Willem van Tuijll van Bulckenstein van Reijensteijn etc: met haare van dese weerelt soude verscheijde sonder alvooren eenige dese van mijne tijdelijcke goederen te hebben gemaackt soo verclaere ick etc. etc.

Hiernaast zien we een gedeelte van het testament dat geopend is na het overlijden van Willem van Tuyll. Het testament gaat verder met: aan mijn zeer lieve en waarde vrouw Jacoba van Reijersbergen van Couwenweerden vermaak ik al mijn huisraad, boeken, schilderijen, goud, zilver en juwelen. Ook het vruchtgebruik van mijn goederen. Aan de armen van Deil vermaak ik 100 rijdsdaalders. etc. etc. Actum den 29^e september 1672.

Jacoba van Reijersbergen kreeg het vruchtgebruik en zijn minderjarige zoon Willem erft alle allodiale en feodale eigendommen (15^e leenman). Als dan ca. een maand later na het overlijden van Willem de kleine Willem overlijdt, erft moeder Jacoba alle bezittingen van hem en zo komen alle eigendommen van Willem van Tuyll van Bulckenstein in het bezit van Jacoba van Reijersbergen tot Kouwerwen. Hiermede sterft de familie van Tuyll van Bulckenstein, Schorrestein en de Aldenboch uit. Willem van Tuyll werd in de NH-kerk van Deil begraven.

Zerk van Willem van Tuyll Hendrickz. NH-kerk Deil, foto A. F. Verstegen

16^e Leenvrouw Jacoba van Reigersbergen 1672

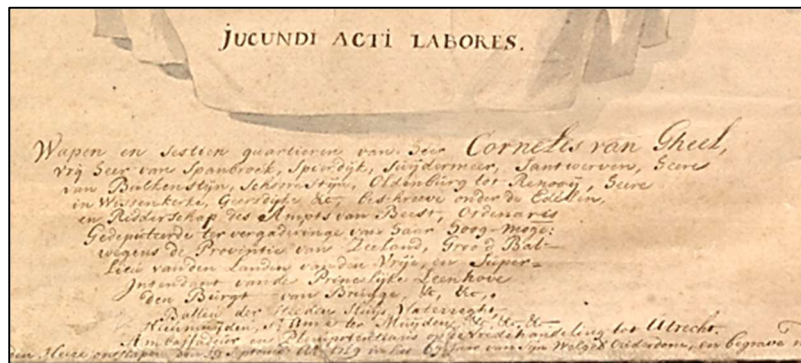
Het jaar 1672 staat bekend als het rampjaar van Nederland. Het volk was redeloos, de regering radeloos en ons land reddeloos. Lodewijk XIV van Frankrijk viel in april van dat jaar de Republiek binnen. De Frans-Nederlandse Oorlog duurde tot 1679. Vele steden en dorpen werden door de Franssen bezet en plunderend trok het leger via de Betuwe naar Gorinchem. Evenals het kasteel te Tuil, Asperen, Heukelum en de Aldenborch te Rhenoy zijn in het jaar 1672 door de Franssen verwoest. Van de Aldenborch is helaas ook geen afbeelding bekend.

Lodewijk XIV trekt bij Lobith de Rijn over 1672

Jacoba van Reijersbergen weduwe van Willem van Tuyll van Bulckenstein Heer van Bulckenstein, Schorrestein en Aldenborch etc. trouwde in 1682 met haar neef Cornelis van

Gheel van Spanbroeck. Hieronder zien we het wapen en de functies van Cornelis van Gheel.

Wapenspreuk JUCUNDI ACTI LABORES

Gepaste arbeid is aangenaam

Wapen met zestien quartieren van Heer Cornelis van Gheel vrij Heer van Spanbroeck, Spierdijk, Suijdermeer, Santwerden, Heere van Bulkenstijn, Schorrestijn, Oldenburg tot Renooij, Heere van Wissenkerken, Seersdijke etc. beschreven onder de Edelen, en Ridderschap des Ampts van Beesd, Ordenaris (doctor in de rechten) Gedeputeerde ter vergaderinge van Haar Hoog Mog: wegens de Provincie van Zeeland, Groot Ballieu (rechter) van der Landen van de vrije en Super intendant (rentmeester) van de Princelijke Leenhove den Burght van Brugge etc. etc. Ballin der Steede Shuijs, Waterrecht Nieuwmuiden, E c Amer ter Muiden etc. etc. Ambassadeur en Plenipotentiaris (gevolgmachtiger) op de Oredehandeling tot Utrecht is in den Heere ontslapen den 19 September Anno 1719 in het 67 jaar van zijn Welgeboren ouderdom en begrave in de Clooster kerk in 's-Gravenhage

Cornelis van Gheel van Spanbroeck en Jacoba van Reijersbergen kregen 8 kinderen, waarvan vier op jonge leeftijd overlijden.

1. Johanna Jacoba † 29 dec. 1747 ongehuwd (haar neef erft)
2. Maria Adriana † 1733 ongehuwd (haar zusters erven)
3. Daniël (erft alleen legitieme portie, kom hier nog op terug)
4. Jacoba Wilhelmina † 25 okt. 1743, zie portret, ongehuwd

Moeder Jacoba heeft, zo blijkt uit de testamenten, het zodanig geregeld dat haar goederen allemaal terecht komen bij de laatst overleden ongehuwde dochter Johanna Jacoba. Haar zoon Daniël kreeg alleen zijn legitieme erfdeel. Had moeder Jacoba ruzie met haar zoon?

Maria Adriana van Gheel overlijdt begin maart 1733 en haar moeder Jacoba van Reijersbergen op de 4^e april 1733, Jacoba Wilhelmina van Gheel op de 25^e oktober 1743 en Johanna Jacoba van Gheel op de 29^e dec. 1747. Wie zijn de erfgenamen van Johanna Jacoba en welke allodiale en feodale goederen gelegen op Deil en Rhenoy verkoopt ze tijdens haar leven en wie zijn haar erfgenamen? Ook zal duidelijk worden wat het motief was van moeder Jacoba van Reijersbergen om haar zoon Daniël te onterven.

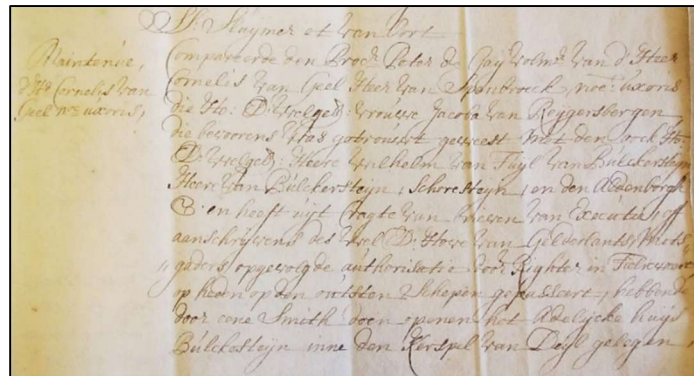
Men maakte in die tijd een testament dat door de schepenen op het kasteel in opdracht van de kasteelheer c.q. kasteelvrouw werd opgemaakt. Dit testament werd dan opgevouwen en met een rode draad dicht genaaid. Op de hoeken werden de cachetten van de schepenen aangebracht. Men sprak dan over een gesloten testament. Dit gesloten testament werd in Deil en in Rhenoy door de schepenen in het Geloftesignaat (boek waarin testamenten, etc. in werden geschreven) geregistreerd. Tevens werd dat testament bij de Leenkamer in het Leenregister van Gelre geregistreerd. Immers men moest weten wie de nieuwe eigenaren werden en de leenheer moest weten wie de testateur het leenrecht gegeven had. Na het overlijden ging de executeur testamentair (meestal de erfgenaam) naar de schepenen van het dorp, met het gesloten testament en verzochten opening van het testament. Na opening door de schepenen werd de inhoud van het testament in de daarvoor bestemd boek opgeschreven. Jacoba van Reijersbergen had zoals we weten alle bezittingen in Deil en Rhenoy zowel allodiale als feodale geërfd van haar minderjarige zoon.

Jacoba van Reijersbergen wilde in 1684 de leenrechten van de feodale bezittingen van Bulckenstein verkopen. De graaf van Gelre verbood haar dit omdat hij zijn bezittingen bij elkaar wilde houden.

Sluijmer en van Dort

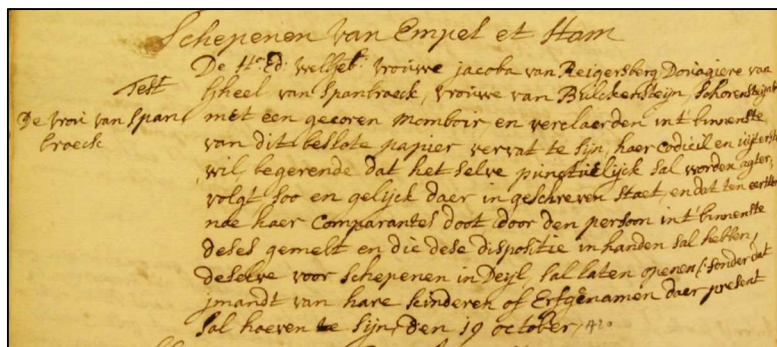
Compareerde den procuratiehouder Peter de Gaij volmachtiger van den Heer Cornelis van Gheel Heer van Spanbroeck vroe: uxoris (namens zijn vrouw) die Hoog Welgeboren vrouwe Jacoba van Reijersbergen die behoorens was getrouwt geweest met den oock Hoog Welgeboren Heere Willem van Tuijl van Bulckensteijn Heere van Bulckensteijn, Schorresteijn en den Aldenborgh etc. en heeft uijt cragt van brieven van executie off aanschrijven des Wel Edele Hove van Gelderland, mitsgaders opgevolgde autorisatie voor Rigter in Tielerswaard op heden op den outsten schepenen gepasseert hebbende door eene Smith doen openen het Adellijcke huys Bulckensteijn inne den Kerspel van Deijl gelegen en versoghtte dienvolgens bij sijne voor desen genomen Possessie (bezittingen) gemainteneerd (in stand gehouden) te werden 't welke maintenuue (gerechtelijke handhaving) den

voorschreven de Gaij is toegestaan met verbodt aan parthije anders als naar elders gewoonte den 31^e Meij 1684.

Akte waarin het verbod staat 1684

Jacoba van Reijersbergen van Gheel van Spanbroeck laat op de 19^e oktober 1720 op het kasteel Bulckenstein, door de schepenen van Deil, Mels van Empel en Peter van Ham een gesloten testament maken. Dat gesloten testament wordt geregistreerd in Deil, Rhenoy en bij de leenkamer van het Hof van Gelre te Arnhem.

Registratie van het testament in Deil de 19^e okt. 1720

Schepenen van Empel et Ham

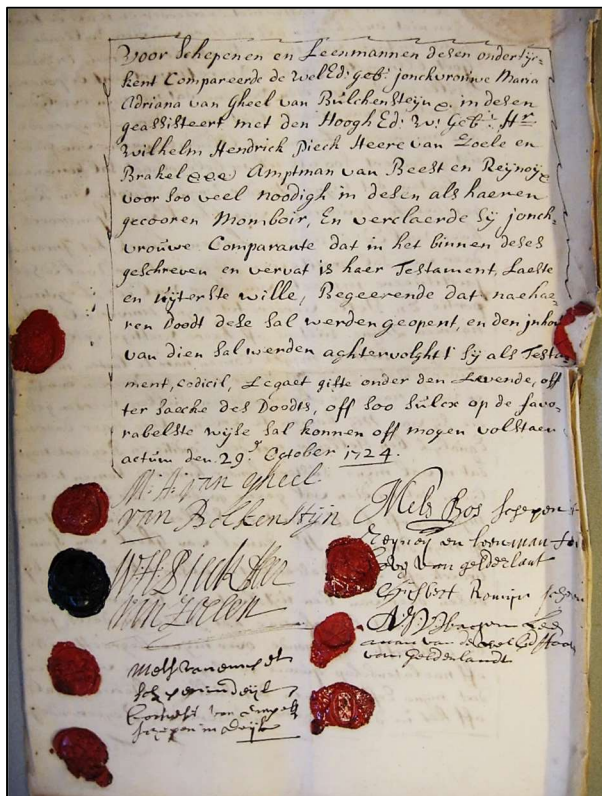
De Hoogh WelGeboren vrouwe Jacoba van Reijersberg Douairiere van Gheel van Spanbroeck, vrouwe van Bulckensteijn, Schorresteyn met een gecoren momboir en verclaerden in 't binnenste van dit besloten papier vervat te sijn, haer codiciel en uijtsterde wil begerende dat het selve puncttelijk sal worden agtervolgt soo en gelijk in geschreven staet ben dat ten eerste nae haer Comparantes doot door den persoon in 't binneste dese gemelt en die dese dispositie in handen sal hebben, deselve voor schepenen in Deijl sal laten openen sonder dat dat imandt van hare kinderen of erfgenamen daer present sal hoeden te sijn den 19 october 1720

In hedendaagse taal

Jacoba van Reijersberg adellijke weduwe van Gheel van Spanbroek, vrouwe van Bulkenstein, Schorrestein, met haar voogd, verklaarden dat in dit gesloten papier, haar testament beschreven staat. Zij verwacht dat na haar overlijden haar wensen netjes uitgevoerd zullen worden en dat de executeur testamentair de schepenen zal verzoeken om het testament open te maken en te registreren zonder dat een van haar kinderen of erfgenamen daarbij hoeven te zijn.
Deil de 19^e oktober 1720

Vier jaar na de registratie van het testament van moeder Jacoba van Reijersbergen maakt haar oudste dochter Maria Adriana van Gheel van Spanbroeck ook een gesloten testament eind oktober 1724. Deze testamente worden ook weer zoals boven vermeld geregistreerd in Deil, Rhenoy en Arnhem.

Registratie van het gesloten testament van Jacoba W. van Gheel van Spanbroek bij het Hof van Gelre te Arnhem 1724

Voor Schepenen en Leenmannen deser ondertijckent Compareerde de Wel Ed: Geb: Jonckvrouwe Maria Adriana van Gheel van Bulckensteijn etc. in desen geasisteert met den Hoogh Ed: Wel Geb: Heer Wilhelm Hendrick Pieck Heere van Zoelen en Brakel etc. etc. etc. Amptman van Beest en Reijnoij etc. voor soo veel nodigh in desen als haeren gecooeren momboir (voogd) en verclaerde sij Jonckvrouwe Comparante dat in het binnen deses geschreven en vervat is haer testament, laetste en uijterste wille Begeerende dat

nae haeren dood deses al werden geopent en den inhoud van dien sal werden aghtervolght 't sij als testament codicil legaat gifte den levende off ter saecke des doodts off soo sulcx op de favorabelste wijze kunnen off mogen volstaen actum den 29^e October 1724.

M. A. van Gheel van Bolkenstijn
Melchior Bos Schepen tot Rhenoy en Leenman ten Hove van Gelderland
W. H. Pieck Heer van Zoelen
Gijsbert Romijn Schepen
A: J: P: Wachem leenman van den Wel Ed: Hoove van Gelderland

Mels van Empel schepen in Deijl
Cornelis van Empel schepen in Deijl

Maria Adriana van Gheel van Spanbroek maakt enkele weken na haar zuster Jacoba Wilhelmina in 1725 ook een gesloten testament. Zij werd ook geassisteerd door baron Willem Hendrik Pieck ambtman van Beesd en Rhenoy.

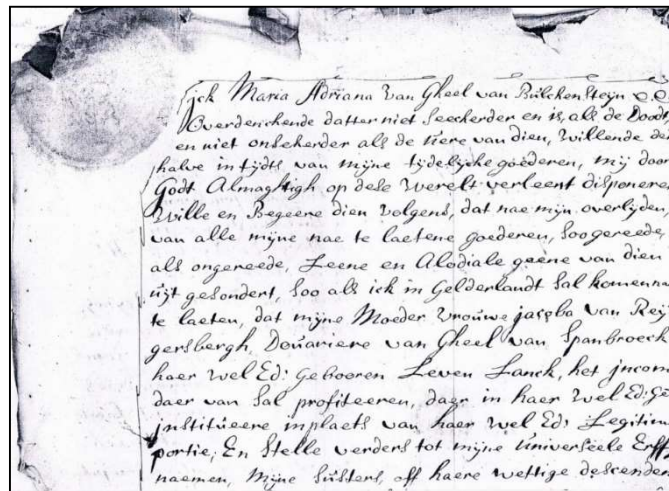
Maria Adriana van Gheel overlijdt in maart 1733 te Deil en enkele weken daarna op de 4^e april overlijdt moeder Jacoba van Reijersbergen in Den Haag.

Op de 12^e maart 1733 wordt op verzoek van Daniël, Johanna Jacoba en Jacoba Wilhelmina van Gheel van Spanbroeck het testament van hun zuster Maria Adriana geopend. Vader Cornelis van Gheel van Spanbroeck is reeds overleden in 1729.

In haar testament staat dat haar moeder het vruchtgebruik krijgt in plaats van haar legitieme portie en haar beide zusters zijn universele (alles omvattende) erfgenamen, of hun wettige descendentes (nakomelingen). Verder wil ze, dat mochten haar zusters zonder kinderen overlijden, de goederen die ze van haar hebben geërfd niet mogen versterven op haar broer de heer Daniël van Gheel van Spanbroeck. M.a.w. al haar bezittingen gaan naar haar beide zusters of hun kinderen. Haar broer Daniël erft niets. Waarom erft Daniël niets ?

Ook in het testament van Jacoba van Reijersbergen staat dat Daniël haar zoon om moverende redenen alleen zijn wettige legitieme portie krijgt en dat haar dochters alles erven.

Hieronder het geopende testament van Maria Adriana van Gheel van Bulckensteijn &c &c

Uitsnede geopende testament van Maria A. van Gheel van Bulckensteijn

Links van de pagina zien we nog de gaatjes waardoor de rode draad doorging om het testament te sluiten.

Ick Maria Adriana van Gheel van Bulckensteijn etc. etc. overdenckende datter niet seeckerder en is als de doodt en niet onsekerder als de here van dien willende derhalve in tijds van mijne tijdelijcke goederen mij door Godt Almagtigh op dese

wereld verleent disponeren wille en begeeren dien volgens dat nae mijn overlijden van alle mijne nae laetene goederen soo gereede als ongereede leene en alodiale geene van dien uijtgesondert soo als ick in Gelderlandt sal komen nae te laeten dat mijn Moeder vrouwe Jacoba van Reijgersbergh Douariere van Gheel van Spanbroeck haer Wel Ed: Geboren leven lanck het income daer van sal profiteeren daer in haer Wel Ed: Geb: institueeren inplaats van haer Wel Ed Legitime portie en stelle verders tot mijne universeele Eeffgenaeme mijne susters off haere wettige descenden (nakomelingen) soo mijne susters moghte comen naer te laeten in haer ouderplaats ende dat onder haer sal werden overkomme op wiens naem de Leengoederen sullen werden gesteldt die sij van mij komen te erven alsoo haer daerin equalijk ben stellende met dese conditie en begeerte nog dat in val mijne susters sonder kinderen komen te overlijden dat in dien val geene goederen soo deselve van mijn geërfd hebben niet sullen mogen versterven op mijn broer de Heer van Gheel van Spanbroeck off sijn decendenten alsoo ick de selve bij desen daer van ben uijtsluitende begeerende mede verders dat soo ick nae het passeeren deses jet: bij geschrifte off monde over mijne begraef-fenisse off naelatenschap quame te begeeren en versoecke dat mijne erffgenaemen dat sullen aghtervolgen al off het in dese waere geinsereet (opgenomen) begeerende testatrice dat dese mijne dispositie effect sorteren sal 't sij als testament codicil legaat gifte onder den leevende off ter saecke des doodts off soo sulx op de favorabelste wijze sal kunnen volstaen schoon alle solennitijten (plechtige handelingen) reghtens in dese niet en waere geobserveert des ten waere omconde heb ick dese onderteijckent en met mijn gewoonlijk dit hier becraghtigh M: A: van Gheel van Bolkenstijn

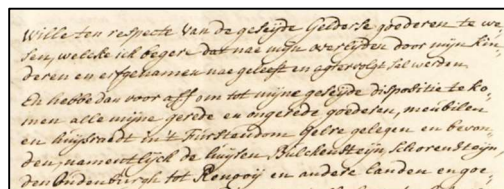
Vier dagen na het overlijden van Jacoba van Reijersbergen compareerde op de 8e april Hendrick van Bentheim voor de schepenen van Deil en vertoonde een brief die hij had ontvangen van Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroeck uit Den Haag. Johanna verklaarde dat haar moeder Jacoba van Reijgersbergen Douairière van Gheel, vrouwe van Spanbroeck, Spierdijk, Bulckenstein, Schorrestein en de Aldenborch te Rhenoy tussen de 3e en 4e april 1733 overleden is. Hendrick van Bentheim, executeur testamentair, verzoekt de schepenen opening van het testament van Jacoba van Reijersbergen dat op de 19e oktober 1720 voor schepenen van Deil en den 28^e dito voor schepenen van Rhenoy gepasseerd is. Het ongevitieerd (niet beschadigd) en ongecancelleerd (niet veranderd) testament wordt door de schepenen geopend en geregistreerd.

Cornelis van Gheel van Spanboeck, haar man, krijgt zijn leven lang het vruchtgebruik (hij is

reeds overleden). Haar dochters erven alle haar gereede en ongereede goederen, meubelen en huisraad in het Furstendom Gelre gelegen en bevonden, namelijk de huizen Bulckensteijn, Schorresteijn te Deil en den Oudenburgh tot Renooij en alle landerijen en goederen allodiale- en leengoederen (feodale) met hare toebehoren. Haar zoon Daniël van Gheel van Spanbroeck, krijgt alleen zijn blote legitieme portie. In het testament staat dit als volgt omschreven:

En aangezien ick mijnen soon Daniël van Gheel van Spanbroeck Ritmeester ten dienste deses landen, om diverse redenen mij daer toe bewegende alhier in desen testamente voor mijne naelatenschap in desen soo leen als allodiale goederen en meubelen kome te secluderen (uitsluiten) en voor bij te gaan soo als ick ben doende bij desen.

Jacoba had dus duidelijk ruzie met haar zoon Daniël en daarom moest in het testament van haar dochter Maria Adriana en ook in die van haar zusters waarschijnlijk, beschreven worden dat Daniël niet van hun mochten erven. Alle rechten en bezittingen behorende bij de kastelen Bulkenstein, Schorrestein te Deil en de Aldenborch te Rhenoy komen in het bezit van de jonkvrouwen Johanna Jacoba en Jacoba Wilhelmina van Gheel van Spanbroeck.

*Wille ten respecte van de gelijde feodale goederen te we-
sen, welsche ick begeren dat nael mijn overlijden door mijn kin-
daren en erfgenamen naelgelijde en egeren gelijde werden.
En hebbe daer voor aff en tot mijne gelijde dispositie te ko-
men alle mijne gerde en ingehede goederen, meubelen
en dinghen die in de Furstendome Gelre gelegen en bevon-
den, nameentlijck de huizen Bulckensteijn Schorresteijn
den Oudenburgh tot Renooij en andere landen en goe-*

Uitsnede testament van Jacoba van Gheel van Spanbroek 1733

17^e Leenvrouwen van Bulckenstein, Schorrestein en Aldenborch, Johanna en Jacoba 1733

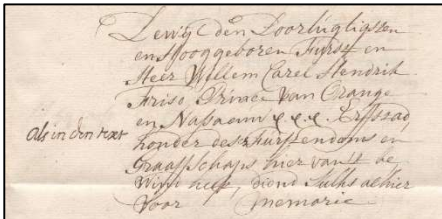
Kasteel Bulckenstein te Deil met de Jonkvrouwen Van Gheel van Spanbroeck 1728

De beide ongehuwde jonkvrouwen vermaken bij testament hun bezittingen aan de langstlevende.

De jonkvrouwen hebben schijnbaar contant geld nodig, want voor het eerst na enkele honderden jaren worden feodale en allodiale goederen verkocht in 1743. Deze rechten (feodale rechten) zijn van de leenheer (Hertog van Gelre, Willem Karel Hendrik Friso, prins van Oranje.

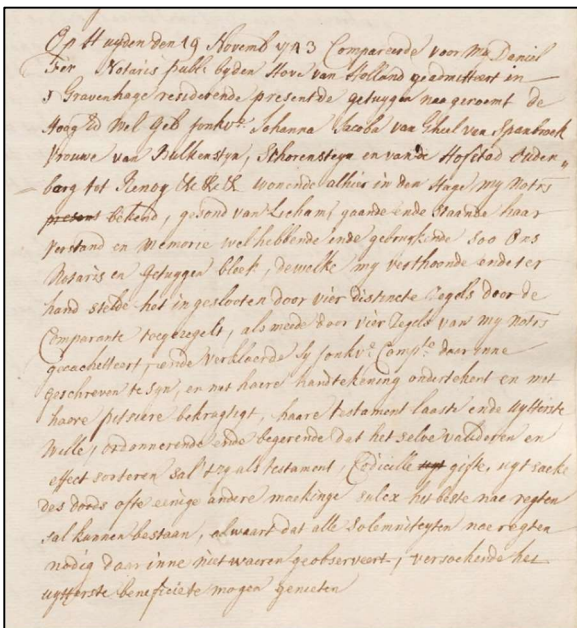
De leenheer Willem V wordt doormiddel van een memorie hiervan op de hoogte gesteld.

Dewijl den Doorlugtigsten en Hooggeboren Furst en Keer Willem Carel Hendrik Friso Prince van Oranje en Nassauw & & Erfstadhouder des Furstendom en Graaffschap hier van 't bewind heeft diend sulks alhier voor Memorie

Jacoba Wilhelmina overlijdt op de 25^e okt. 1743. Op de 10^e november 1743 laat Johanna Jacoba een testament maken in Den Haag bij notaris Daniël Fer.

18^e Leenvrouw Johanna J. van Gheel van Spanbroek van Bulckenstein, Schorrestein 1743

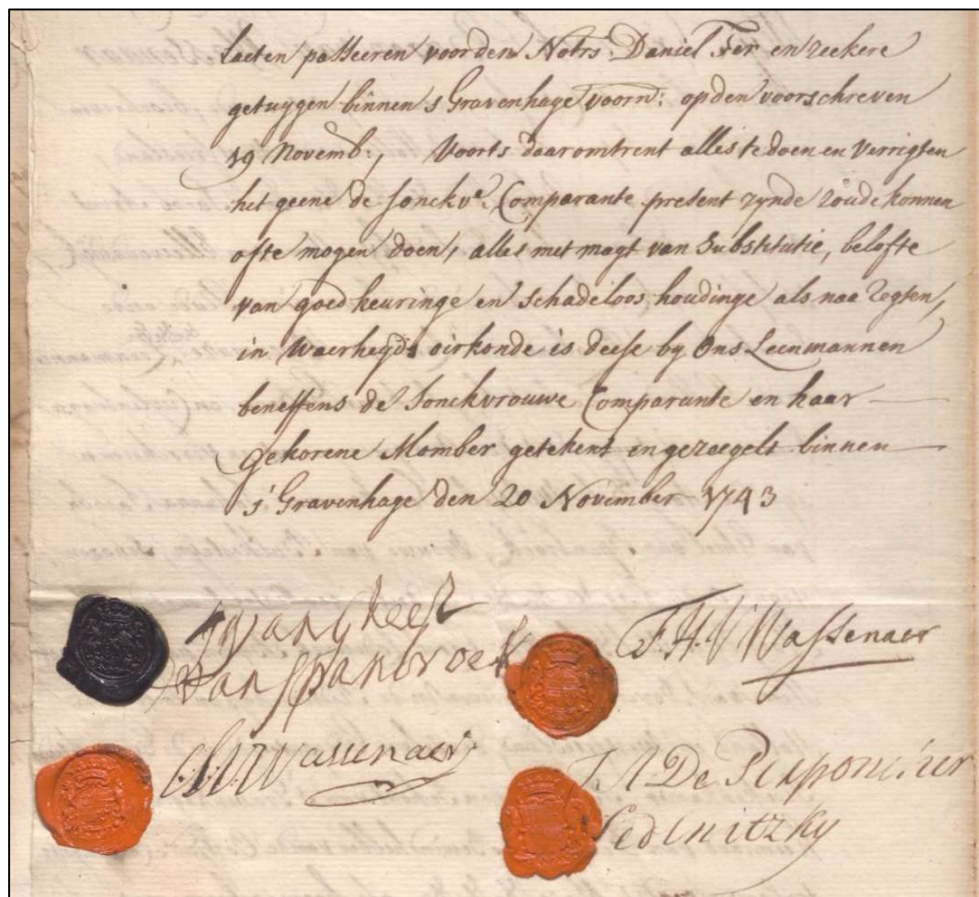
Op huijden den 10^e November 1743 Compareerde voor mij Daniël Fer notaris publieq bij den Hove van Holland geadministrateert in 's-Gravenhage ressiderende present de getuijgen nae te genoemt de Hoog Edele Welgeboren Jonkvrouw Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroeck Vrouw van Bulckesteijn, Schorresteijn en van de Hofstad Oudenborg tot Renoij & E wonende alhier in den

Uitsnede testament

Kaag mij notaris bekennt gesont van lichaam gaende en staende haar verstant en memorie wel hebbende en gebruikende soo ons Notaris en getuijgen bleek dewelke mij vertoonde en ter hand stelde het ingesloten door vier destinckte segels door Comparant toegesegelt alsmede door vier segels van mij notaris gecachetteert en verclaerde sij Jonkvrouw Comparante

daarin geschreven te sijn en met haere pilsiere becraghtigt haar testament laaste en uiterste wille ordenerende en begerende dat het selve valideren en effect sorteren sal 't sijn als testament codicille gifte uijt saeke des doods off enige andere makinge sulx het beste na regten nodig daerin niet waeren geobserveert versoekende het uijtterste beneficie te mogen geniele. Aldus gedaen en gepasseert in 's-Gravenhage ter presentie van Jan Felder en Crij van Bijnen als getuijgen hier toe versogt. Was getekent J. J. van Gheel van Spanbroeck, Crij van Bijnen Jan Felder en D. Fer not.

Op de 20^e november 1743 wordt het bovengenoemd testament van Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroek geregistreerd bij het Hof van Gelre.

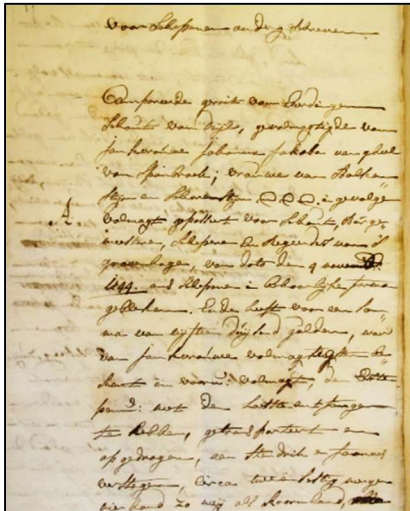

Registratie van het testament van J. J. van Gheel bij het Hof van Gelre

Op de 6^e december 1743 laat Gerrit van Everdingen, schout van Deil als volmachtiger van de Hoog Edele Wel geboren Jonkvrouw Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroek etc. haar testament registreren door schepenen A. G. Tengnagell en N. van Everdingen, bij het Hoge Gerecht van Deil.

Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroek heeft waarschijnlijk nog veel meer geld nodig, ze

heeft haar bezittingen in Rhenoy reeds verkocht en gaat nu ook haar allodiale goederen in Deil en Enspijk verkopen. Op de 4^e nov. 1744 verkoopt ze o.a. aan Hendrik en Johannes Verstegen paardenhandelaren uit Deil, 15 percelen bouw- en weilanden gelegen in het dorp Deil en Enspijk voor een somma van 15.000 gulden.

Voor schepenen ondergeschreven compareerde Gerrit van Eversdingen schout van Deijl gevolmagtigde van jonkvrouwe Johanna Jakaba van Gheel van Spanbroek, vrouwe van Bolkenstijn en Schorrenstijn & E & in gevolge volmagt gepasseert voor schout Burgemeester en schepenen en regeerders van 's-Gravenhage, van dato den 4 november 1744 ons schepenen in behoorlijke portie gebleken ende heeft voor een somma van vijgtien duijzend gulden,

Verkoopakte

waardan jonkvrouwe volmagtigster bekennt en voornoemd volmagt den eerste penningen met den kosten ontvangen te hebben getransporteert en opgedragen aan Hendrik en Johannes Verstegen circa twee en zestig mergen vier hond zo weij als koorland etc. in de Gerigte van Deijl en Enspik gelegen.

Op de 9^e december 1747 overlijdt Johanna Jacoba in Den Haag. Ze wordt begraven in het familiegraf in de NH-kerk van Spanbroek.

Praalgraf familie Van Gheel van Spanbroek NH-kerk Spanbroek

Op zoek naar het testament van Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroek. Wij willen immers weten wie haar erfgenamen zijn en of ze nog in bezit was van Bulckenstein en Schorrestein.

In het Gemeentelijk archief te 's-Gravenhage zijn de boeken van notaris Fer over de jaren 1745 tot en met 1749 verloren gegaan tijdens de tweede wereldoorlog. Ook het Oud Rechterlijk Archief (ORA) van Rhenoy is over die periode verloren gegaan tijdens de watersnood in 1809. In het archief van de hoge gerechtsbank van Deil, het boek volontaire (vrijwillige) rechtspraak over de jaren 1744-1757 doorgenomen en ook hier niets te vinden van een geopend testament van Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroek. Dan nog een kans en wel in het Gelders archief te Arnhem. In het archief van het Hof van Gelre en Graafschap Zutphen vonden we inderdaad het geopende testament. Dit testament is pas geopend op de 7^e april 1748. Dus bijna 4 maanden na het overlijden van Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroek. Waarom werd dit testament pas na enkele maanden geopend bij het Hof van Gelre ? Jacob van Reijersberg executeur testamentair (neef van Johanna Jacoba van Gheel) en mede-erfgenaam machtigt Gerrit van Everdingen schout uit Deil om namens hem het testament te laten openen door het Hof van Gelre te Arnhem. Gerrit van Everdingen heeft waarschijnlijk ook daar geen tijd voor om naar Arnhem te reizen dus hij machtigt Roelof van Gelkom om zijn door Jacob van Reijersberg gevraagde opdracht in Arnhem uit te voeren.

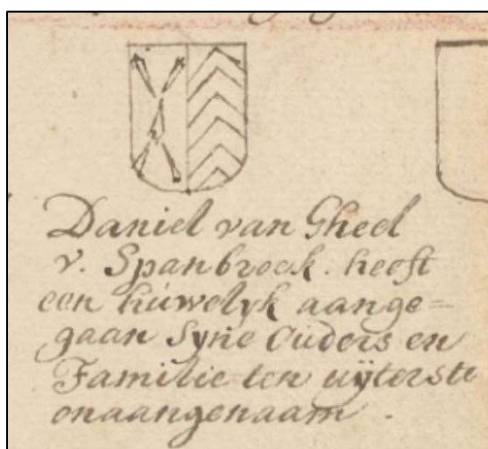
Hieronder het geopende testament van Johanna Jacoba

In de name des Heeren Amen

Ik Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroeck Vrouwe van Bulckensteijn Schorresteijn en de Hofstad Oudenburch tot Rhenoij & & & overdenkende dat er niets sekerder is als de dood en niet onsekerder als de uren van dien willende derhalven in tijts van mijne tijdelijke goederen mij door God almagtig op dese Wereld verleent disponeren (beschikken) en wel in zonderheid van mijne goederen soo gerede als ongerede Leenende allodiale goederen gene van dien uijtgesondert soo als het in Gelderland sal komen na te laten soo verclare ik daarinne tot mijne universele Erfgenamen te nomineren (te benoemen) ende te institueren gelijk ik doe bij desen den Wel Geboren Heer Jacob van Reijersbergh Heere van Crabbedijk & Raed en Schepen der stad Middelburgh mitsgaders Bedelhebbber van de Oost Indische Compagnie ter Camer van Zeeland en vrouwe Maria van Reijgersbergh Egtgenote van de Welgeboren heer Pieter van Brande Raed der stad Middelburgh met dese conditie en begeerte nogtans dat mijne voorschreven Erfgenamen in gevalle mijne goederen gelegen in Holland en in Zeeland niet mogten koomen te strecken (dienen) zal betalinge van de lasten van mijne na te latene boedel als ook niet tot het uijtkeeren der legaten vervat in de besloten Testamentaire dispositie ik met mijne Suster saliger Welgeboren Jonkvrouwe Jacoba Wilhelmina van Gheel van Spanbroek Vrouwe van Bulckensteijn

Schorresteijn Fe te saemen hebben gemaakt in 's-Gravenhage op den 3^e October 1743 waarvan de superscriptie (opschrift) is gemaakt en gepasseert voor den notaris Daniël Fer en seekere getuijgen in 's-Gravenhage den 3^e October 1743 sij alsdan sullen gehouden sijnde verschreden lasten schulden en legaten te betalen en uijt te keren uijt mijne naer te laten goederen die in Geldeland gelegen sijn. Reserverende niet te min aen mij de magt en faculteit om na dese dispositie bij seperate acte onder mijne hand te passerende maken sodanige veranderinge als ik sal mogen te raden waerde begerende dat alsulke acte off handschrift sal moeten gehouden worden te wesen van deselve cracht als off deselve in deese woordelijk waeren geïntegreerd (samen gevoegd met het geheel) ende op dat dese mijne testamentaire dispositie in alle sijne deelen standhouden en volcomen effect sorteren ?? soo implorere (smeeck) ik ten dien einde alle meest favorabele (gunstige) interpretatie en beneficiën (gunsten) die in regten sijn bekent begerende dat deselve sal worden nagekomen 't sij als testament codicille offte onder wat andere naam sulx ook soude kunnen geschieden. Aldus gedaan deese mijne dispositie met mijne pitsieren (zegels) becraghtigt in 's-Gravenhage den 19^e November 1743. Was nevens een cachet in swart lak uijtgedrukt getekent J. J. van Gheel van Spanbroeck.

De erfgenamen van de Hoog Welgeboren Jonkvrouw Johanna Jacoba Van Gheel van Spanbroeck zijn haar neef en nicht Jacob en Maria van Reijersbergen. Zij zijn de universele en absolute en onbezwaarde erfgenamen van alle haar gerede en ongerede goederen. Haar broer Daniël van Gheel van Spanbroeck Ritmeester, kreeg niets (legitieme portie van zijn moeder).

In de stamboom van de familie van Gheel van Spanbroeck vond ik een aantekening betreffende Daniël van Gheel van Spanbroeck.

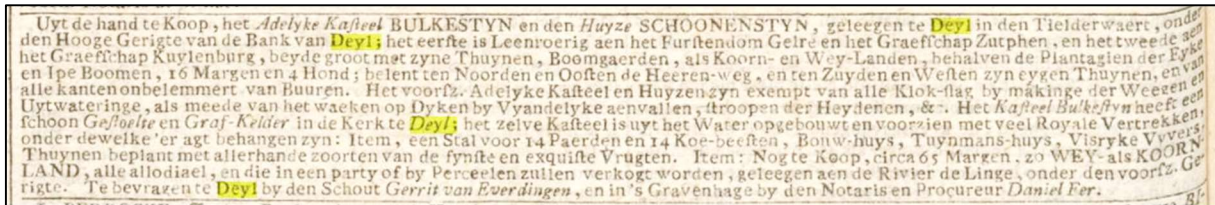
Daniël van Gheel v. Spanbroeck heeft een huwelyk aangegaan Syrie Ouders en Familie ten wijterste onaangenaam.

Daniel was gehuwd beneden zijn stand en daarom kreeg hij niets van de bezittingen van zijn moeder Jacoba van Reijersberg.

Misschien ook nog leuk te vermelden dat dhr. De Groot uit Leerdam mij erop attent maakte dat de vrouw van Hugo de Groot (die uit Loevestein ontsnapte in de boekenkist) gehuwd was met Maria Reijersberg. Inderdaad familie van Jacoba van Reijersberg.

19^e Leenman -vrouw Jacob en Maria van Reigersbergen van Bulckenstein, Schorrestein

De erfgenamen plaatsen enkele jaren na de opening van het testament van Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroek in de krant een advertentie waarin ze het Adellijk kasteel Bulckenstein en Huize Schoonensteyn gelegen in Deil te koop aanbieden.

Uit de krant van Den Haag 1748

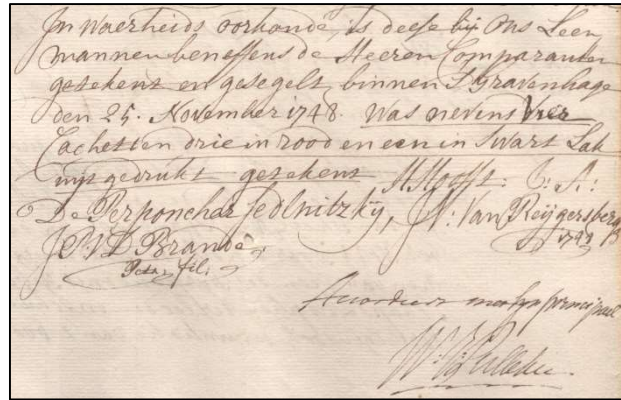
Uyt de hand te Koop, het Adelyke kasteel Bulckensteyn en den Huyze Schoonensteyn, gelegen te Deyl in den Tielerwaert, onder den Hooge Gerigte van de Bank van Deyl; het eerste Leenroerig aen het F. G. & G. Z. en het tweede aen het Graaffschap Kuylenburg, beyde groot met zyne Thuynen, Boomgaerden, als Koorn- en WeyLanden, behalven de Plantagien der Eyke en Ipe Boomen, 16 Margen en 4 Hond; belent ten Noorden en Oosten de Heeren-weg, en ten Zuyden en Westen zyn eygen Thuynen, en van alle kanten onbelemmert van Buuren. Het voorsz. Adelyke Kasteel en Huyzen zyn exempt van alle Klok-slag by makinge der Weegen en Uytwateringe, als meede van het waeken op Dyken by Vyandelyke aenvallen, stroopen der Heydenen, &c. Het Kasteel Bulckensteyn heeft een schoon Gestoelte en Graf-Kelder in de Kerk te Deyl; het zelve Kasteel is uyt het Water opgebouwt en voorzien met veel Royale Vertrekken, onder dewelke'er agt behangen zyn: Item, een Stal voor 14 Paerden en 14 Koe-beesten, Bouw-huys, Tuynmans-huys, Visryke Vyvers, Thuynen beplant met allerhande soorten van de fynste en exquisite Vruchten. Item: Nog te Koop, circa 65 Margen, zo Wey- als Koornland, alle allodiael, en die in een party of by Perceelen zullen verkogt worden, gelegen aen de Rivier de Linge, onder den voorschreven Gerigte. Te bevragen te Deyl by den Schout Gerrit van Everdingen, en in 's-Gravenhage by den Notaris en Procureur Daniel Fer.

Binnen enkele weken verkopen de beide erfgenamen het leengoed van Bulckenstein en Schorrestein te Deil. Gerrit van Everdingen schout van Deil, koopt Bulckenstein en Schorestein op de 25^e nov. 1748 en wordt beleend met Bulckenstein op dezelfde dag en wordt beleend met Schorestein op de 32^e okt. 1749.

Gerrit van Everdingen koopt Bulckenstein en Schorestein 1748

In het leenregisters van de leenkamer van Gelre en Zutphen werd de koop van Bulckenstein en Schorestein geregistreerd.

Jacob Reigersberg Heer van Crabbedijk gecommiteerde Raad en Raad ter Admiraliteit te Middelburg mitsgaders bewindhebber van de Oost Indische Compagnie in Zeeland en de Hoog Welgeboren Heer Johan Pieter van den Brande schepen in Middelburg & . & . gehuwd met Maria van Reigersbergen erfgenamen van Johanna Jacoba en Jacoba Wilhelmina van Reigersbergen etc. etc. machtigen de Welgeboren Heer Jan Cristiaan Swaan Heere van Ponderoijen Raad en Schepen der stad Nijmegen om namens hen de verkoop van Bulckenstein en Schoresteinte te regelen. Eerst werd de belening van leenman (Jacob van Reijgersberg opgeheven) en daarna werd de verkoop van Bulckenstein en Schorestein geregeld.

Uit leenkamer van Gelre en Zutphen

Wij Hendrik Koofft Reekenmeester van de Graaffelijks Reekenkamer van Holland & F. ende Jacob Arend Baron van Perponcher Sedenitzkij Heer van Elerwoudsdijk Wolphersdijk & F. leenmannen van Zeeland tuijgen dat voor ons verschenen en gecompareert den Hoog Edele Wel Gebooren Heer Jacob van Reigersbergen Heere van Crabbedijke & F. en Johan Pieter van den Brande in huwelijk hebbende Vrouwe Maria van Reigersbergen en die samen in qualiteit als erfgenamen van Jonckvrouwe Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroek hebben gemachtigd Johan Cristiaen Swaen Heer van Ponderoijen Raed en Schepen van der stad Nijmegen speciaellijkom in Keeren Comparantes naam voor de Hode van Gelderland Uijt naam van de Comparanten (Jacob van Reigersberg en Johan Pieter van den Brande) compareerde voor stadhouder en mannen van leen des Graafschap Culemburg en voorts daar en soo het behoord en aldaar te doen afstand en transport van de Kuisen Bulckenstein en Schoorensteijn met alle deselfs aanhorende goederen gelegen onder Deijl aan en ten behoeve van Gerrit van Everdingen schout van Deijl nadat aldorens de voorschreven leengoederen op de eersten Heer comparant sijn overgedragen, verheft waartoe de Heer geconstitueerde specialijk mede gevolmagtigt wordt bij desen. En verders alles tam active quam pasive (zowel actief als passief) daaromtrent te doen en te verrichten 't geen de Keeren comparanten selfs present sijnde soude kunnen offte mogen doen, alles met magt van substitutie (omwisseling) en belofte van goedkeuring en van ratihabitie en indemniteit (schadevergoeding) als na Leenregten. In waarheids oorkonde is deze bij ons Leenmannen beneffens de

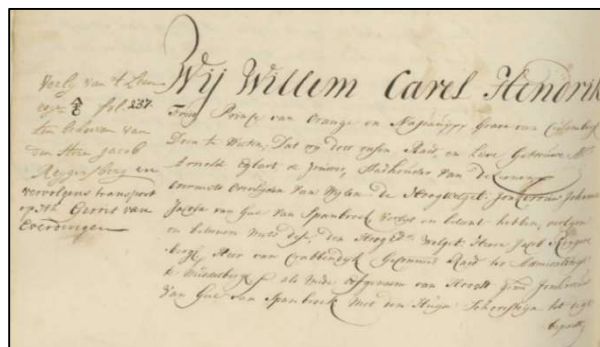
Keeren Comparanten getekent en gesegelt binnen Gravenhage den 25^e nov. 1748
Was nevens vier cachetten drie in rood en een in swart lak gedrukt. Getekend H.
Kooft J. A. van Perponcher Sedenitzkij J. van Reijgersbergen J. P. van den
Brande. Accoord merk principal W: Tulleken

20^e Leenman Gerrit van Everdingen 1749

Belening van Gerrit van Everdingen met Schorestein op de 31^e okt. 1749 door de graaf van
Culemborg en van Bulckenstein op de 16^e nov. 1750 door de stadhouder van het F. G. & G. Z.
in 1750. Carel Hendrik Friso van Oranje was stadhouder van het F. G. & G. Z. en graaf van
Culemborg.

Gerrit van Everdingen beleend met Schorestein 1749

Verlij van 't Leen regr. fol. 257 ten behoeve van den Heer Jacob Reijgersberg
en vervolgens transport op Hr. Gerrit van Everdingen.

Uitsnede uit LRK-boek van Gelre

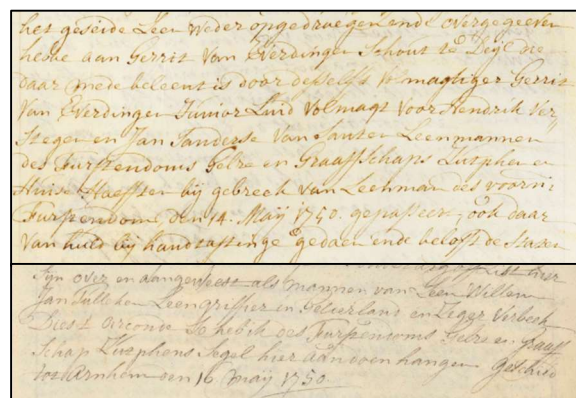
Wij Willen Carel Hendrik Friso Prince van Oranje en Nassau & & &
Grave van Culemborg doen te weten; Dat wij door onsen Raed en Lieve
getrouwe Mr. Arnold Eijbart de Jourer Stadhouder van de leenen overmits
overlijden van Wijlen de Hoog Wedelgeboren Jonkvrouw Johanna Jacoba
van Scheel van Spanbroek verlijd en beleent hebben verlijen en beleenen mits dese
den Hoog Edele Welgeboren Heere Jacob Reijgersbergen Heer van
Crabbedijk Gecommitteerde Raed ter Admiraleijde te Middellborg als mede
Erfgenaem van Hoogst gemelde Jonkvrouw van Scheel van Spanbroek met den
huijse Schoresteijn tot Deijl gepaalt ofte wie met regt daer rondom naest geland
of gelegen mag zijn te houden van ons, onsen Erven en Nakomelingen Graven,

ofte Gravinne van Culemborch gemelde Heere Jacob Reijgersber zijnen Erven en Nacomelingen ten onversterffelijken Erfleen te verheergewaden , als 't met regt verschijnt met een pond goed Geldts prestatit (betalen) kom ageden den Hoog Welgeboren Heer Jan Cristiaen Zwaen Heere van Poudroijen, het welk aldus verrigt zijnde hebben wij soo vermits vrijwillige opdragt en Renunciatie mitsgaders behoorlijk wel gemelde Heer Zwaen ten dien sine (prima) speciael geauthoriseert bij Procuratie alhier geëxhibeerd en geregistreert gelijk Leenmannen mits desen den Heer Gerrit van Everdingen als copier, met voorgemelt Leengoed te houden en te verheergewaden als vooren en Gerrit van Everdingen heeft ons aen handen van onsen voorschreven Stadhouders der leenen van trouwe gedaen (belooft het heergewaed te betalen). Coram Stadhouders Mr. Salomon de Jowder en Nicolaes van Verwoff onse leenmannen. In circond hebben Wij Zeegel van de leenen hier onder aen doen hangen; Actum Culemborch den 31^e October 1749

Belening van Gerrit van Everdingen met Bulckenstein 1750

Voor Johan Vijgh eerste Raed en Stadhouders van het F. G. & G.Z. verscheen. Jan Christiaan Swaen volmagtiger van Jacob Reijgersbergen. Jacob van Reijgersbergen heeft het leen ontvangen den 25^e November 1748 van Bulckenstein met den Lande Boomgaard met sijn onderleenen en gerechtigheeden daertoe gehoorende met twee brood Campen bouwland daarbij en omgeleegen en van alle onder tijden bij den Oudste van de Huijse beseten geweest en gelegen in den Lande van Gelre in den kerspel van Deijl aan het F. G. & G. Z. tot een onsterfelijke Erfleen door dode van Johanna Jacoba van Gheel van Spanbroek aangekomen.

Jan Cristiaan Swaen geeft het leen terug. Gerrit van Everdingen machtigt sijn zoon Gerrit van Everdingen jr., volmacht afgegeven door Hendrik Verstegen en Jan Sanderse van Santen Leenmannen van het F. G. & G. Z. Johan Vijgh geeft het bovengenoemde leen aan Gerrit van Everdingen schout van Deil. De 16^e mei 1750

Uitsnede belening van Gerrit van Everdingen met Bulckenstein 1750

Gerrit van Everdingen verkoopt in 1755 Bulckenstein aan Christiaan Verzijl.

Wie is de volgende leenman/leenvrouw van Schorestein? Heeft een van zijn kinderen Schorestein gekregen of heeft Gerrit Schorestein verkocht? Helaas hebben we dit niet gevonden. Gerrit overleed in 1785 en tien jaar later wordt het feodale leenstelsel opgeheven door keizer Napoleon Bonaparte, bij plakkaat van de Landschap van 25 maart 1795. Hiermee komt er een einde aan honderden jaren bestuur door Ridders, Hertogen, Prinsen, Stadhouders, Markiezen, Graven en Baronnen. Vrijheid, gelijkheid en broederschap.

Hendricus van Hal en Aertje de Ruiter verkochten op de 1^e dec. 1806 aan Gijsbert Kiep en Anneke van Hal Schorestein voor 375 gulden.

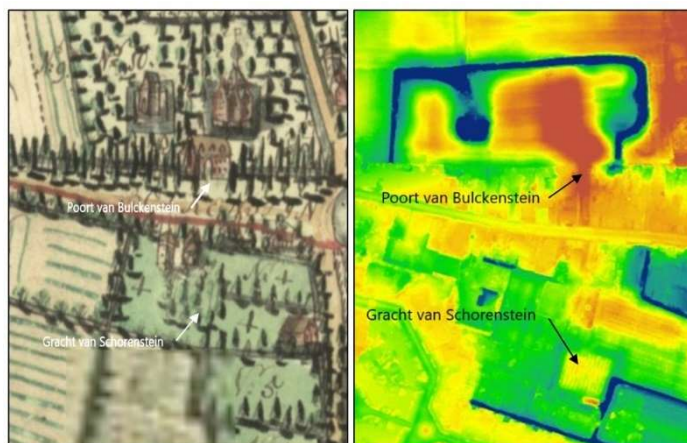
Voor schepen ondergeschreven

Compareerde Hendricus van Hal en Aertje de Ruiter Echtelieden verclaarende bij deese te cederen transporter en in vollen eijgendom over te geven aan Gijsbert Kiep en Anneke van Hal echtelieden om het zelve van stonden aan erfelijk te hebben en bezitten dog waarvan de aanvaardigh niet voor 1^e mej 1807 zal zijn. De helft in huis erf en boomgaard tot heeden in gemeenschap met de kopers beseten staande en gelegen tot Deijl aan den bulk ompaald oost en zijden Bart van Noort en Steven van Haften West den Bulk en Noorden Claas van Tiffelen of te wie met regt daarnaast geland mogt zijn en zuls met zodanig regt van bepootingh uit en overwegen Lusten en Lasten, als aan het zelve van ouds hebben of nog op heden zijn gehoorende. En zuks voor een somma van drie hondert vijftig guldens, waarvan comparanten ten vollen bekenne betaald te sijn. Transportanten zullen het getransporteerde zuiveren van alle lasten tot en over 1805 inclus met verdere beloften van waarschap ten Landregten. Actum den 1 December 1806 des voornoemd 1 mei. Was getekend J: M: F: V Everdingen A. Hendrichs afschrift Zegels van 6 en 5 gulden te samen fl. 11-0-0

240. 1806
aan Gijsbert Kiep en Anneke van Hal
Leden van het Lelie van Noorden, aan Erfelijk
te hebben en bezitten dog waer van de aanvaar-
dingh niet voor 1^e mej 1807 zal zijn.
De helft in huis erf en boomgaard tot heeden
in gemeenschap met de kopers beseten staande
en gelegen tot Deijl aan den bulk ompaald
oost en zijden Bart van Noort en Steven
van Haften West den Bulk en Noorden
Claas van Tiffelen of te wie met regt daer
naast geland mogt zijn en zuls met zodanig
regt van bepootingh, uit en overwegen
Lusten en Lasten, als aan het Lelie van
Noord hebben of noch heden zijn gehoorende.
En zuks voor een somma van drie hondert
vijftigh guldens, waer van comparanten ten
vollen bekenne betaald te sijn.
Transportanten zullen het getransporteerde
zuiveren van alle lasten tot en over 1805
inclus, met verdere beloften van waarschap
ten Landregten. Actum den 1. Decemb^r
1806 des voornoemd 1 mei
Was getekend J. M. F. V. Everdingen A. Hendrichs
afschrift Zegels van 6 en 5 gulden te samen fl. 11-0-0

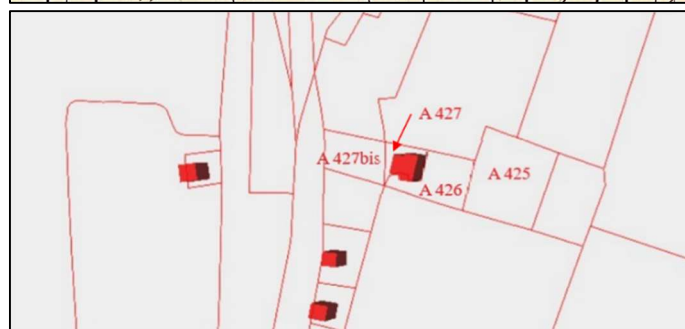
Uit Geloftesignaat bank van Deil

Op een reliëfkaart waarop de contouren van het kasteel Bulckenstein en de hofstede Schorenstein nog zichtbaar zijn. En een kadastralekaart van 1826 en een kadasterkaart van 1832 met het voormalige terrein van Schorestein, wat in 1826 en in 1832 in bezit was van Gijsbert Kiep.

Kadastrale kaart 1826

422	Doornwaard	Jacobus van	Huis	in	Boomgaard	8 1/2
423	"	"	"	"	"	151 40
424	"	"	"	"	"	11 90
425	Kiep	Gijsbert	Boomgaard	"	"	18 50
426	"	"	"	"	Woning	8 1/2
427	"	"	"	"	Huis Hof	3 90
427bis	"	"	"	"	Boomgaard	6 90
428	Tijffelen	Clas van	Sand	"	Boomgaard	22 90

Kadasterkaart 1832

427bis Bosch, 427 Huis en hofstede, 426 Tuin, 425 Boomgaard.
Eigenaar Gijsbert Kiep (dagloner)

Wie meer informatie wil over de kastelen/versterkte huizen raadpleeg de website van de Historische Kring West-Betuwe <https://www.hkwb.nl/algemeen/archief/>